

KK

ALEIDOSZKÓP

ALEIDOSCOPE

1956
-
2009

HORTHY NÁNDOR: 1956. (OLAJ)

Szépüljön Velünk!

LÉZER KLINIKA

- ◆ UNWANTED PERMANENT LASER HAIR REMOVAL
- ◆ ACNE TREATMENT
- ◆ SKIN REJUVENATION
- ◆ MICRODERMABRASION
- ◆ VASCULAR AND PIGMENTED LESIONS (AGE/SUN SPOTS)
- ◆ ALPHA-BETA PEELING (SWISS MED.)
- ◆ FACIAL LIFTING
- ◆ ROSACEA, VEINS, SCARS
- ◆ STRETCH MARKS
- ◆ FILLERS/ BOTOX

- ◆ SKIN TIGHTENING

MINDEN KEZELÉST, KOZMETIKAI BEAVATKOZÁST
DR. DUNCA M. ZOLTÁN VÉGEZ
VAGY AZ Ő FELÜGYELETE ALATT VÉGEZÜNK

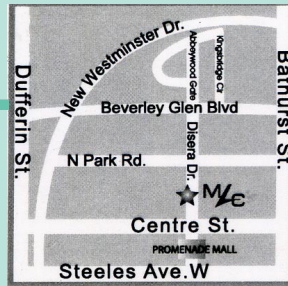

Become more beautiful!

MEDICAL LASER CLINIC

A változás szépsége:
Légy szebb, ugyanakkor légy Temagad!

DR. DUNCA M. ZOLTÁN

VÁSÁROLJON AJÁNDÉKUTALVÁNYT SZERETTEINEK!
AJÁNDÉKOZZA MEG ÖNMAGÁT IS AZ ÜNNEPEKRE!

NYITVATARTÁS - PROGRAM

HÉTFŐTŐL-SZERDÁIG: 9 -17; CSÜTÖRTÖK: 10 -20;

PÉNTEK: 9 -18; SZOMBAT: 9 - 14

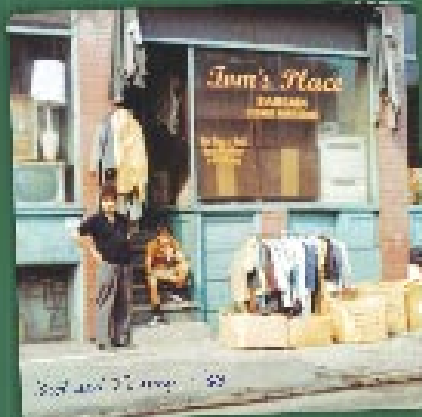
Vasárnap: csak előzetes időpontegyeztetéssel

31 Disera Dr, Suite 200, Thornhill, ON, L4J 0A7; Tel.: (905) 731 8800; Ingyenes Parkolás

www.medicallaser.ca

ELŐ VIZSGÁLAT INGYENES, SZEMÉLYRE SZÓLÓ; KOMPLETT KEZELÉS ESETÉN ELSŐ KEZELÉSRE 50%-OS KEDVEZMÉNY

Celebrating 50 Years in Kensington Market

Building on a retail tradition that began in 1958, Tom's Place is a constant in the ever-changing world of fashion, proving that quality and value are always in style. What began as a bargain second hand store, is now one of Toronto's leading retailers for designer men's and women's business apparel.

First floor specials: Men's Suits 4 for 1

Men's Sports Jackets 2 for 1

HOURS | M-W. 10-6 | Th-F. 10-7 | Sat. 9-6 | Sun. 12-5

190 Baldwin St. | Kensington Market (just west of Spadina) | Free Parking | 416-596-0297 | www.toms-place.com

SZERKESZTŐI GONDOLATOK

Dancs Rózsa

Fotó: Kun Emília

Emlékszem, gyermekkoromban vasárnap délutánonként a rádió köré csombolyodva hallgattuk az újdéki adó "Szívküldi" műsorát, amelyben csaknem minden alkalommal felcsendült az *Oly távol, messze van hazám* kezdetű Honvágó-dal.

Bár a hallgatás fala nagyon vastagon meredt kicsi székely városom és az anyaország között, azért tudtunk a nemzet szétszórattatásáról, már sínylődtek a börtönökben fiatal ismerőseink legszebb életkorukat elvesztvén a magyar forradalommal való szolidaritásért. Ezért is hatott ránk, még gyermekekre is, a szívettépő szöveg a maga édeskés dallamával. Jól emlékszem, sokat töprengtem azon, hogyan bírja ki a lélek az otthontalanságot, a bujdosás keserűségét – és magamban eldöntöttem: ki sem bírható a földönfutó fájdalom. Azóta beláttam, kibírható, sőt bele is szokik az ember a senkihez nem tartozás állapotába, aztán lassan kialakítja magának az új otthonát. Ez jutott eszembe Pomázi Zoltán, a Bojtorján Együttes frontembere minapi torontói koncertjén, amelyet ezzel a dallal zárt. Jó hatással volt a közönségre minden dala, még a nem szentimentálisokra is – ez különösen...

Oly távol, messze van hazám,
Csak még, még egyszer láthatnám,
Az égbolt, felhők, vén hold, szellők,
Mind róla mond mesét csupán.

A sorsom jó vagy rossz nekem,
Itt minden, minden idegen,
Más föld, más ég, más táj, más nép,
Óh, bár csak otthon lehetnék.

Holdfényes májusok, muskátlis ablakok,
Hozzátok száll minden álmom,
Ott ahol él anyám, ott van az én hazám,
S ott lennék boldog csupán...

**HIRDESSZEN FOLYÓIRATUNKBAN!
A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA
AZ ÉVI ELŐFIZETÉST IS**

Kéziratokat és más, közlésre szánt anyagot csak elektronikus postán fogadunk el.

A folyóiratban megjelenő írások tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek.

We accept manuscripts, pictures, etc. by e-mail only.
The opinion expressed in this publication are
not necessarily those of the publisher.

A TARTALOMBÓL - CONTENTS

Gömöry György: Október fényesítése (Vers)	2
George Gömöry: Polishing October (Poem)	
Translated by Clive Wilmer	2
Telch György: Minden évben leng a magyar zászló...	3
George Telch: Tribute To The Hungarian Revolution in Toronto	4
Bakos István: In Memoriam Püski Sándor	5
Sajgó Szabolcs: mielőtt elmegyek; kihajtanak (Versek)	6
Szabolcs Sajgó: before I go away; blooming (Poems)	
Translated by Valerie Woods	6
Dancs Rózsa: Aki meghallja a csendben a csendet	6
Sajgó Szabolcs: történsz (Vers)	7
Sajgó Szabolcs: estéli üzenet; sötétben (Versek)	8
Szabolcs Sajgó: in the dark (Poem)	
Translated by Valerie Woods	8
In Memoriam Lantos Edith	9
John Miska: Frank Mandalik	10
Dancs Rózsa: Akit a magyarok Nagyasszonya óvott	12
Koncz Péter: Kanadai és magyar világörökségek találkozása	13
Kaslik Péter: "Két pogány közt" - a harmadikról ne is beszéljünk	16
Sajgó Szabolcs: virágének; madár, madár (Versek)	19
Pósa Zoltán: In Memoriam Illés Sándor	20
Illés Sándor: Madárfészek	20
Bozóki Barna: Szent István-napi ünnepély Torontóban	22
"Múltunk tisztelete nélkül a száraz kórók..."	22
Kállai András: Jákó-Bihar-Hegyközi De-édes lengeévek	23
Gergely István: Erdély nem független tőlünk	25
Jakab Alpár: Édes szép hazám...	25
Bácsalmási István: Emlékek az Americanáról	26
Sándor Mary: Mielőtt elfeledném	30
Kati Reikai: The Hemingses of Monticelli...; An Imperfect Offering...; Conversations with Frank Genry...; In Spite of Myself... - Bookreviews	33

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

Megjelenik kéthavonta - Published bimonthly

Előfizetés - Subscription: CA\$40.00/ year; Foreign: US\$50.00/ year

Publisher: **Kaleidoscope Publishing**Elnök - **Telch György-George** - PresidentFőszerkesztő - **Telch-Dancs Rózsa** - Editor-in-ChiefTerjesztés - **Turóczy Katalin** - Subscription

Elérhetőség - Address: 122 Silas Hill Drive

Toronto, On, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

E-mail: **rosacae@hotmail.com**

Copyright © Kaleidoscope Publishing

No part of this publication may be reproduced by electronic means, photocopying or otherwise, without written permission from the publisher, excepting brief quotes for the purpose of review.

www.kalejdoszkop.com

***KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy
Lexikona helyesírását követi**

GÖMÖRI GYÖRGY

OKTÓBER FÉNYESÍTÉSE

Mint sokáig elzárva tartott ezüsttálat,
amelynek fényét foltok homályosítják,
úgy tisztogatlak téged, forradalom.
Már nem is a tényeket mondom el rólad:
lyukas zászlók lobogását az októberi szélben,
a szabadon röpködő szavak vad mámorát,
a rémülten szaladgáló s ágyúzós tankokat,
s a köztereken ásott kamasz-sírokat -
nem, csak annyit mondom, amit bárki megért,
az is, aki nem látta, vagy később született:
soha még úgy nem mondhattam ki korábban
azt a szót "magyar" (mert másképp sporteseményeken),
emelt fővel és biztosan, teljes emberségem tudatában,
soha még előtte nem volt jogom, hogy erre büszke
lehessek.
És tudom, ha majd az utókor ítélőszéke előtt
számba veszik minden nemzet fényes és szánalmas tetteit,
csak annyit kell mondanom: "ötvenhat" meg "magyar" -
és sok bűnünkre ettől lesz bocsánat,
és ez lesz, ami rólunk mindvégig fennmarad.

1997

GEORGE GÖMÖRI

POLISHING OCTOBER

Like cleaning a silver bowl years locked away,
the shine of it all tarnished now and spotted:
that's how, Revolution, I clean you.
I won't tell facts about you any longer:
in the October wind the holed-through banners fluttering,
the words flying freely, that wild ecstasy,
tanks charging along in terror, their guns firing,
graves for teenagers dug in public squares...
No, what I'll say can be grasped by anyone,
by those not there to see it or born later:
I could never before say the word "Hungarian"
with my head raised so high and with such certainty,
so conscious of my integrity as a human.
I never before had the right to be proud of my nation.
And I'm sure that when at the bar of posterity
are judged the glorious deeds and the pitiful
deeds of nations,
I need say no more than "56" and "Hungary" -
and then our countless sins will be forgiven
and if anything survives of us, this will, and will forever
Translated by Clive Wilmer

Szervátiusz Tibor: 1956-os emlékmű, Budafok. Bronz és mészkő

TELCH GYÖRGY

MINDEN ÉVBEN LENG A MAGYAR ZÁSZLÓ A TORONTÓI VÁROSHÁZA ELŐTT

Mondják, kellemes őszi napra virradt Budapest 1956. október 23-án.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc mintha az 1948-49-es forradalom és szabadságharc egyenes folytatása lett volna” - mondta. “Mindkettő hasonló okokból indult el. Mindkettő spontánul kezdődött. Mindkettő hasonlóképpen végződött - külföldi idegenek beavatkozásával. 1849-ben a cári orosz hadsereg, 1956-ban a szovjet orosz hadsereg fojtotta vérbe a szabadságharcot. A felkelők nagyjából civilek voltak: egyetemisták és főiskolások, akikhez munkások, inasok és segédek csatlakoztak, értelmiségiek és tisztviselők – fegyvertelen férfiak, nők és gyermekek, akikhez később felsorakoztak a katonák is. Fegyvertelenek voltak, de amikor az ÁVO a békésen tüntető nép közé lőtt, pusztá kézzel nekimentek és elszedték a fegyvereiket. Ez volt az igazi bátorság! Az egykori egri nők hősiességére emlékeztető merészség.

Az 1956-os októberi forradalom elkerülhetetlenül szabadságharcá vált, mert a magyarokban perzselt még annak a szabadság vágyának a szikrája, amelyet a mohácsi vész óta több mint 400 év alatt sem tudtak kioltani lelkükből az idegen megszállók. Ez a szikra lobbant lángra és az egész kommunista világrendet fenyegető tűzcsóvává nőtt, amiért el kellett fojtani. Azoknak volt fontos megállítaniuk, akiknek nem a nemzet, nem a haza, hanem a hatalom volt az istene, de gyengék voltak a fenséges népi erővel szemben. Ezért behívták a szovjet orosz tankokat. Még ma is iszonyattal kérdezzük: milyen állam, milyen kormány az, amelyik háborút visel a saját polgárai ellen? Vajon nem terror az, amit tesznek saját hazájukban? Torontóban élünk, Kanada a befogadó hazánk. Nézzünk végig egy pillanatig itt a Queen és Bay utcákon! Képzeljük el, hogyan éreznénk magunkat, ha idegen megszállók tankjai lőnék az épületeket: az Eaton Centre-t, a csupa üveg iroda- és üzletházakat, a Sheraton Centre-t, az éttermet és lakóházakat, és légfegyvereznek a járóelőket meg a vásárlókat? Borzalmas gondolat, ugye? Tekintsünk Budapest korabeli fényképeire – csodálattal, büszkeséggel az orosz benyomulás előtti városképre, és kétségbeesetten a pusztításokra. Mind 1849-ben, mind 1956-ban a végeredmény ugyanaz volt: az egyenlőtlen harcban ezrek és ezrek vesztették az életüket. Ezrek és ezrek kerültek börtönökbe, az osztrák Kufstein-ba, egy évszázaddal későbbi Andrássy út 60-ba és Recskbe, egyes adatok szerint negyed millió fiatalot küldtek az orosz Gulág feneketlen poklába, ahol aztán örökre eltűntek és soha többé nem hallottunk felőlük. És még mindig nem szóltunk arról a több száz mártírról, akiket a Kozma utcai börtönben vagy másutt kivégeztek. Vagy azokról a 14-15 éves, halálra ítélt gyermekekről, akik a siralomházban várták a nagykorúságukat, hogy a születésnapjukon meggyilkolhassák őket. Az utolsóval 1961

Telch György az 1956-os forradalom- és szabadságharcról beszél a torontói Városháza előtt

augusztusában végzett a kommunista hóhér. Csoda-e tehát, hogy több mint 200,000-en menekültek el a megtorlás elől és hazátlanok lettek?

Emlékezzünk arra, hogy 1919-ben, az első világháború után Magyarországnak nem maradt hadserege és idegen ügynökök, szovjet orosz segítséggel, hasonló brutalitással, sikerült bevezetniük a Tanácsköztársaságot. De ez egy évig sem tartott. Az akkori vezetők szovjet orosz segítséggel 1945-ben visszajöttek, hatalomra kerültek. Az 1956-os forradalom ezek uralma ellen tört ki... Ma azoknak a bátor lelkeknek az emléke előtt tisztelgünk, akik az életüket áldozták, akik börtönökben synylódtak, akik eltűntek a Gulág poklaiban, akiket kivégeztek.

Mi, a torontói Kanadai Magyar Közösség tagjai, köszönjük Kanada Államának nemeslelkűségét, hogy azonnal biztonságos menedéket adott a több mint 37,000 magyar menekültnek. És köszönjük Toronto város vezetőségének, hogy kihirdették a Magyar Napot és minden évben lehetővé teszik a Városháza előtt a magyar zászló ünnepélyes felvonását.

A Kanadában született Vaski Gábor és az egykori 56-osok

GEORGE TELCH

TRIBUTE TO THE HUNGARIAN REVOLUTION IN TORONTO

For us, October 23 is a Remembrance Day.

The October 1956 Hungarian Revolution was a repeat of many revolts against, foreign invaders, their oppressive quisling or puppet rulers and despots. It has a close resemblance to the March 15, 1848 Revolution and War of Independence. Both came about for similar reasons, both were spontaneous grass-root uprisings - and not organized revolts. Both ended similarly by intervention of foreigners: in 1849 the Army of Tzarist Russia intervened, in 1956 the Army of Soviet Russia intervened.

Those who rose up were by-and-large civilians: university and High-School Students, joined by workers, apprentices, journeymen (the "*Working Class*" of whom the Communists Regime thought as the pampered), joined by Government and office workers and even soldiers; men and women, young and old alike. They had no guns or weapons.

But when the Secret Police started to shoot into the crowd, they counterattacked with their bare hands and took away the guns. Many died.

That was bravery! In the great tradition of the Women of Eger.

The October 1956 Hungarian Revolution turned into a War of Independence. They had the ancient spark of desire for freedom in their blood, inherited for more than 400 years of foreign occupation and fight for freedom since the 1526 Battle of Mohacs.

This spark burst into flames and spread into a terrible raging forest fire that may have swept through the Communist Empire. So it had to be stopped!

Soviet Russian tanks were called in by those in Government barely clinging to their power by their fingernails.

The question arises, what kind of Government wages an out-and-out war against their own citizens? Governments ruling by terror! For a moment let us look around here at Queen and Bay Streets.

Let us imagine how we would feel seeing foreign invaders' tanks blasting point blank at the offices, the Eaton Centre, the stores, the Sheraton Centre, restaurants and apartments, and machine gunning down pedestrians and shoppers.

It is horrifying; isn't it?

We should look at the photos of the ruins of Budapest with a greater appreciation and respect.

The outcome was the same in both cases, in 1849 and in 1956: untold thousands lost their lives in the uneven fight. Untold thousands were put in prisons such as the dungeons of Kufstein of Austria or the more recent Andrassy Ut and Recsk. Untold thousands were sent to the Russian Gulag world, to a foreign country (some say up to a Quarter Mil-

Sándor Beer, Consul General of Hungary pays his respects at the 1956 Memorial in Toronto's "Budapest Park" on the shore of Lake Ontario

Beer Sándor torontói főkonzul fejet hajt a hősök emléke előtt az Ontario tó partján lévő Budapest Parkban, ahol a torontóiak minden évben megkoszorúzzák az emlékművet

lion young men and students), where they disappeared never to be heard from again. Hundreds and Hundreds were executed, especially at the Kozma Street Prison and underage 14 - 15-year-old condemned teenagers lived out their lives on death row until they reached the age of majority and then, they were executed on their birthdays. The last one was carried out in August 1961. Over 200,000 fled the expected retribution and became refugees.

It should also be remembered that in 1919 immediately after WW I, when Hungary had no Army left, Foreign Agents of Soviet Russia established the Hungarian Soviet Republic with similar brutality, but it didn't last a year. Those leaders returned in 1945 by Soviet Russia to rule once again. And it was against this Government that the 1956 Revolution took place.

We should remember the Russian invasion of Georgia just this year, with similar results. Hungary had to endure horrible devastation time after time. Hungarians had their fill with both, Russia, Communism and DICTATORSHIP in general.

TODAY we salute those brave souls: who sacrificed their lives, who ended up in prisons, who disappeared in the Russian Gulag world and those who were executed.

We the Toronto's Canadian-Hungarian Community wish to thank the Government of Canada for their generosity and foresight to immediately provide a safe haven for the masses of refugees fleeing the Soviet onslaught.

IN MEMORIAM PÜSKI SÁNDOR (1911 - 2009)

2001 februárjában Mádl Ferenc államfő a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjével tüntette ki Püski Sándort

Három éve, 2006 tavaszán, amikor hú társát – Zoltán Ilonát – kísértük végső nyughelyére, éreztük, hogy ők, akik életükön át a nemzetszolgálat robotosai voltak, hamarosan találkozunk. Nemcsak Farkasréten. Az *Úr 2000. esztendejében*, róluk írt köszöntőjét így zárta költő-titkárunk: „*Mintha csak egy Sinka-versben, / balladásban, hűségesben, / áll most is két fényes nádszál: / Ilus néném, Sándor bátyám. / Állanak ők az időben.*” (Nagy Gáspár: *Mintha csak egy régi versben...*)

... Püski Sándor földműves családban született Békésen. *Iskolában ott járt, a helyi gimnáziumban érettségizett.* 1930-ban iratkozott be a budapesti *Pázmány Péter Tudományegyetem* jogi karára, ahol 1935-ben avatták jogi doktorra, s ekkor vette feleségül *Zoltán Ilonát*. 1938-ban nyitotta meg könyvesboltját, s 1939-ben megalapította a *Magyar Élet Könyvkiadót*. A kiadó főleg a népi írók műveit publikálta, köztük sok elsőkötetes szerző alkotását is megjelentette. A líra, a próza és a dráma műfajában számos időt álló művet adott ki, közülük *Erdélyi József, Gulyás Pál, Sinka István, Szabó Pál, Darvas József, Takáts Gyula, Tersánszky Józsi Jenő* nevét említjük. Ezeknél jóval több forrásértékű tudományos, ismeretterjesztő és radikális politikai mondanivalót hordozó könyv jelent meg a Magyar Élet Kiadónál. *László Gyula* magyar őstörténetétől kezdve, *Németh László, Szabó Dezső, Karácsony Sándor, Kodolányi János* könyvein át *Jócsik Lajos, Böződi György, Féja Géza, Veres Péter* és mások művei fémjelzik Püski kiadói programját.

A *Soli Deo Gloria* (SDG) református ifjúsági egyesülettel, 1943 augusztusában Szárszón rendezték meg a híres *Magyar Élet-tábort*, amely a korszak egyik legjelentősebb szellemi-közéleti eseménye volt kiváló előadókkal és előadásokkal. A kiadói munka mellett 1944-ben már az ellenállást is szervezte.

A kiadót 1950-ben államosították, Püski Sándort pedig 1962-ben hamis vádakkal bebörtönözték. A Püski házaspár 1970-ben – az *Anyanyelvi Konferencia* oldalvizén –, az *Egyesült Államokba* menekült. Kitelepülésük után nehezen, kezdetleges körülmények között, New-York-i hajlékukról indult meg a könyvterjesztő munka. Idővel előadókörutakat szerveztek a Kárpát-medencéből meghívott kitűnő művészekkel, írókkal. Így juthatott el a tengeren túlra pl. *Béres Ferenc, Jancsó Adrienne, Kecskés András*, énekeikkel, majd *Csoóri Sándor* és *Kósa Ferenc* filmjeikkel, írásaikkal, *Marosi Júlia* dalaival. Azután az erdélyiek: *Ádám Erzsébet* színész, *Domokos Géza* könyvkiadó, s az írók *Farkas Árpád-Kányádi Sándor-Sütő András* hármasszöglete látogatott ide. Később pedig – a honi Pártközpont, illetve az amerikai magyar emigráció egyes csoportjainak szüntelen támadásai közepette – *Lőrincze Lajos, Czine Mihály* és mások is eljutottak oda. Főként azért, mert a *Magyar Baráti Közösség* vezetői, kiváltképp *Nagy Károly, Bőjtös László, Éltető Lajos, Sass Márton*, s a többiek fősorakoztak Püski mellett, aki később velük, az *Itt-Ott*-tal szervezte meg az *Amerikai Szárszó Konferenciát*, folytatta programjait. 1974-ben megvásárolta New York magyar negyedében, a 2. sugárúton, az elhanyagolt állapotban lévő *Corvin* nevű kis könyvesboltot. 1975-ben itt hozták létre a Püski Kiadót, amely a hajdani Magyar Élet szerzőgárdájára és az akkori Magyarországon politikai okokból mellőzött szerzőkre építette. A *Püski-Corvin Magyar Könyvesház* – amelyet 1984-ben cserélt át a 82. utcában egy nagyobbra – a nyugati magyarság szellemi központjává vált. (Ezt 1991-ben, new-yorki látogatásom során még éreztem.) Tevékeny résztvevője maradt a hazai közéletnek is.

Az 1989 óta tevékenységét ismét Budapesten folytató Püski Sándor *Krisztina* körüton lévő *könyvesháza* a népi irodalom szellemi örököseinek ma is gyűjtőhelye. Az alapító munkáját immár fiai, *Püski László* és *Püski István*, valamint unokái *Püski Atilla* és *Püski Csaba* segíti. Könyvkiadói profiljuk a régi, a Magyar Élet Kiadó által egykor publikált kiadványaikból többet megjelentettek, de zömmel már újabb műveket adnak ki. Hazatérve; *Csoóri Sándor, Csurka István, Czine Mihály, Gombos Gyula, Fekete Gyula, Für Lajos, László Gyula, Pozsgay Imre, Kanyar József* és mások munkái mellett kiadták nemzedéktársaim: *Bíró Zoltán, Csengey Dénes, Kocsis István, Raffay Ernő, Salamon Konrád, Zétényi Zsolt* könyveit, s én is neki köszönhetem *Közszolgálatban c.* gyűjteményes művem megjelenését. A *Könyves sors – magyar sors* című 2002-ben megjelent fontos életrajzi műve *Püski Sándor* és a *Püski Kiadó munkáját dicséri*, csakúgy, mint a *Bethlen Alapítvány negyedszázadáról* szóló, 2005 Karácsonyára kiadott könyvünk. Köszönjük!

Isten áldja meg emlékét, utódait és szellemi örököseit is! Nyugodjék békében!

Budapest 2009. augusztus 3.

a Bethlen Gábor Alapítvány Kuratóriuma nevében:

Bakos István ügyvezető kurátor

SAJGÓ SZABOLCS

mielőtt elmegyek

hozd halkan
székedet
öledre még
ráhajolnék
mielőtt elmegyek

ne szólj
az őszi lombról
mesélj
virágos almaégról
mielőtt elmegyek

fülej
a virradatra
semmit ne adj
a tűnő napra
mielőtt elmegyek

before I go away

quietly bring
your chair over
so I may lay my head
on your lap
before I go away

don't say a word
about the falling leaves
tell me instead about the blooming
apple trees
before I go away

listen for the
coming of dawn
and ignore the
vanishing sun
before I go away

kihajtanak

láttál már fagyott világot
megértél egynéhány tavaszt
tudod hogy Napod újra felkel
s halott virágok kihajtanak

blooming

you have seen the world frozen
lived through several springs
know your Sun will rise again
and dead flowers bloom

Translations by Valerie Woods

DANCS RÓZSA

AKI MEGHALLJA A CSENBEN A CSENDET

Szeretem a Sajgó-verseket.

Szeretem őket, mert lélekből fakadók, nem világot rengetnek, hanem gyarló emberi életünk hangulatait, érzéseit fogják szavakba. A szó, amely az ő verseiben mágikus erővel töltődik fel. Minden költő, minden író munkaeszkökeként használja a szavakat, mint ahogy a festő a színeket, a vásznat, az ecsetet, a szobrász az anyagot, a táncos a mozdulatot. De miként a mozgás nem jelent egyértelműen táncot, egy szikladarab sem magától mintázza Ikarust, ugyanúgy, a szavak is csak akkor rendeződnek verssé, ha a költő kelti életre velük azt, ami a látható valóságon túl és mögött létezik, ami az élet gyakran megbúvó, ám igazi lényege.

Sajgó Szabolcs alázattal kezeli eszköztárát. Eddigi verskötetei ezt tagadhatatlanul bizonyítják. És ha már a kötetekről beszélünk, akkor hadd említsem meg, hogy a 2002-ben megjelent kétnyelvű, az *it's only friday night* címűben még több a nyugtalanság, a modern kor intellektuális személyiségének sértettsége, divatos fogalommal élve, világfájdalma, még ott van az *“elszállt bizalom rongyos gazdagjainak”* félelme a *“szűkülő számadás/ hajnala előtt”* (hajnal előtt). Még fáj a *“fák zihálása”* (talán ma), még nyugtalan, mert *“valakiért nem hangzott szavam”* (valahol ma is), ám tudja, hogy a *“rend nélküli uralom”* alól csak a hit erejével szabadulhat ki (áldás).

A *talált sorok*¹ c. kötetét az ünnepvárás könyvének érzem. Itt már egyre határozottabb hangon kihallatszanak a hitben megerősödött modern elme kérdései – mondjuk ki egyszerűen - a létről. A bűnben tobzódó ember nagy kérdése, hogy hol a megállj? *“hogypontosan mi is legyen/ s hogykell-e egyáltalán/ valahová/ egy tilalomfa”* (új teremtés)

S noha tudja, hogy *“lassan örölnek a malmok”* és *“az élet megy tovább”*, hogy *“sikérszegény lisztet bánatkönny öntöz”*, de már hittel hiszi, hogy *“jó szó melenget/ testvértekintet megízésít”*, a szív, a szeretet megmenti holnapunk *“kenyerét”* (kenyér).

Minden versnek megvan a maga dallama, sajátos ritmusa. Néha annyira túlteng a zeneiség Sajgó Szabolcs költeményeiben, hogy szinte muszáj énekelnünk, skandálnunk, ha hangosan akarjuk olvasni őket. A *virágének* címet adja az egyiknek, a másiké *madár, madár*. Alig lehet megállítani a sorok áradását, nyakon csípni a vers ritmusát. Az előszóíró Jelenits István is kiemeli a Sajgó-versek zeneiségét: *“Dallam, amely nem kísérezene: súlya van, nyoma marad.”*

Későbbi kötetének címe *az úrön áthajolva*. Ennek egyik verse a szavak mágiájára figyelmeztet, hiszen szavaink nemcsak formálják az embert, hanem minősítik az életünket is. A szavak ereje végigkíséri életünket a születés pillanatától a koporsóig – *“a Szó/ a nagybetűs/ amiből élsz/ és mindenek/ amiben születés/ halál kavargog/ ...a világ elszáll/ a Szó marad/...”*, majd költői meggyőződése, a

tulajdonképpen művészi üzenet szinte biblikus kinyilatkoztatásként fogalmazódik meg: *“a Szó marad/ és nem marad/ választalan/ visszhangtalan// társ vagy nekem/ és neked én/ mert az a Szó/ az ő a Te/ múlthatatlan létezik/ és nem lenne/ otthon nélküle/ amint a földön/ úgy a mennyben se”* (szavak).

Aligha találunk a világirodalomban tömörebb és szebb, érzékenyebb megnyilatkozást a szavak mindenségét megtartó erejéről!

Az *igézet* c. versben is a szavak varázsa repíti magasba és messze a szívet, lelket, megszűnik a földhözkööttség, és bár karosszékben ringatózva, a *“tágas világnak beláthatatlan csodái/ igéznek.”* Eképpen válik maréknyi por lényünk *“közölhetetlen harmóniák”* részesévé. És ha szó, akkor a szó elemei, a *hangok* is felbúgnak a költő láthatatlan lantján. A hangok az élet csodájaként a lélek mély rejtekéből előcsendülő zenévé változnak, amelynek bűvöletében *„megkondul a harangvirág/ a futórózsa táncra kél/ s a szél elül/ a túlevél hegyén”*, mert bár *„szín állandóan változik/ a nap marad/ ragyog”*

Mert a nap marad, ezért szikrázó fagyban is észleli a szeretet simogatását. Ezt egy olyan epigrammatikus tömörségű versben mondja ki, amely olyan, mint egy finoman metszett drágakő, hibátlan formájú lírai ékszer, éteri távolságokat magába sűrítő:

a Pilis csendje vesz körül
csillagokkal behintett ég alatt
szikrázó fagyban észlelem
közelmeg kerületet
kívül belül
(közelmeg)

Itt is megfigyelhető Sajgó Szabolcs egyik legjellemzőbb költői eljárása, az ellentétezés, ám az ő ellentéteiben nem feszültségek robbannak, hanem inkább a béke, az életigenlés, a teljesség, a boldogság tolmácsolóinak érezhetjük őket. Ezek az ellentétek a világegyetemet kapcsolják össze, biblikus áhítattal telítettek és ezzel egyetemessé tágitják a mondandót.

Fénybe keretezett ékkőnek tekinthető a *februári reggel* is. *“megint ragyog”* indít a költő, akinek *“a fény üzen”* záróakkordként. Az örömmel ez a metaforikus játék fogja körbe az *“ágyékig szélfúttá hóval”* borított szép *“fagyos világot”*, amelyben a magány didergésébe belekacsint *“a kék”* mint a fény előhírnöke. Annyira képszerű, annyira látható és érezhető *“a hideg úrön téren”* szétáradó reggeli ragyogás, hogy akár le is festhető. Ám azt a hirtelen szétáradó meleget, ami az embert az élethez kapcsolja, ami szavakon kívüli, talán csak a zene tudná igazán érzékeltetni.

A *logion* c. költeményében az életet az örömmel, az örömeire való nyitottsággal azonosítja. *“ha ma még nem örvendtél/... jobb is lett volna meghalnod”*, üzeni kemény határozottsággal Lukács Jánosnak, mert hiszi, hogy *“aki él örül/ aki nem örül/ nem él.”*

Sajgó Szabolcs lélekutató, aki a hit, az öröm, a szeretet, a szavak ereje révén lesz a csillagoknak társa, aki a csendben

meghallja magát a csendet, de azt is tudja, hogy a világ csak úgy teljes, ha a lelkiek anyagi valóságban vannak jelen:

orvos műszer nélkül
patikus gyógyszer nélkül
illat és szín szírom nélkül
napfény a napja nélkül
szekszárdi vörös kupa nélkül
remete nélkül
balevesillat baleves nélkül
ölelés kar nélkül öl nélkül
az emberi lélek ilyen
test nélkül

(testlélek. Vesztergombi Józsefnek)

A szeretetről énekel a Záhonyiné Varga Juliannának dedikált versében *akit hordoznak* címmel. *“amit szívedben hordozol/ van/ és más semmi nincs”* véges életünkben, olvassuk, ezzel szemben a végtelen és hatalmas, teremtett világ van mindörökké és hordozza jelenünket és jövőnket, *“a tegnapi virágillatot,”* a holnapok terveit, szeretetet és féltést, akikből vétettünk, az ősök édeni lábnyomát – mindent, amit a szív fontosnak talál.

Egyik kulcsszava a csend. Misztikum, titok a csend, amely – és megint a tetten érhető sajtói ellentét, talán a legnagyobb! – hallható a meghallásra képeseknek. Hallható a motorzúgásban és a gyermeksírásban, a madárdalban és magában a csendben. De nemcsak a hallható hallhatatlanban, hanem a színekben, a világmindenség minden zúgában. Ez a csodálatos hanglátás és színhallás szinte zsolttárossá hangolja a sorokat és imádságos fohászban oldja fel az érzelmi feszültséget: *“add Uram/ hogy ne legyek süket”* (a csend betölt)

Sajgó Szabolcs az élet minden mozzanatát fel-, illetve megmérő ember, aki *“megtalálja a megtalálhatatlant és leírja, pilinszkys finomságú képekben villantja élénk. Igen, mert i t t csak a kép használható, csak a kép tud fényes kicsi, ember tükör szikrája lenni a Világosságnak”*, írja Czákó Gábor az *úrön áthajolva*² c. kötet bevezetőjében.

SAJGÓ SZABOLCS

történsz

történsz
ahogy a hold telik
s hallszol
mint éjben hallszik a tücsök
világolsz
mint ózsuta hátulja sötétben
s mint óceánra folyótorkolat
nyílsz fel arra
Aki van

¹Korda Kiadó, Kecskemét, 2004

²Korda Kiadó, Kecskemét, 2007

SAJGÓ SZABOLCS

estéli üzenet

ránk csöndesül a fény
halkan bealkonyul
s az est hajnalán a sok sok arc
ámulva egymásra néz
boróka meggyvágó kerti pad
és te meg én
ragyog mind-mind és ünnepel
hogyan annyiféle s mégis egy

elérkezett a pillanat
mikor a napi napfogyatkozásban
szót vált világ s világtalan
mikor tűzszünetben egymásra lel
fény sötét
és átizzik egyszerre minden
a mélységeinkben tündöklő csoda

vagyok mert mondatott
legyél
a szó minél előbbvaló
hatalmasabb nem szűnőbb semmi nincs
ami igen és igen
és igen újra mindenekre és read

elérkezett a hírhozó
a túlcsonduló pillanat
s jelenti a Jelensvalót
a szüntelen felénk hajlót
akibe naponta szenderülsz

s mindörökre egyszer mindenek
megállsz az úton akkor
mint ezer év olyan az a pillanat
s megáll a légy a levegőben
tűzhányók mélyén a láva
a harangszó köszöntve vacsoracsillagot
és cselszövő szívében az intrika

megáll
elejti terhét
álmodik
látja a Kertet
belélegzi
és sebei helyén a heget
többé nem találja

SAJGÓ SZABOLCS

sötétben

kilenc manó kilenc felé
hordta szét az éjszakát
aludt a ház aludt az őr
s a fa a fű a hangyadomb
nem látta senki hova tűnt
a vaksötét az árnyvilág
a girbegurba utakon
nem látta senki egyedül
a tükrös néma lusta ponty

mesének ennyi tán elég
a folytatást megtudhatod
ha hallgatod türelmesen
a ponty álmában mit fecseg
mikor az álma tükörén
a pikkelyén a fény ragyog

tudod a nap ha másnak süt
azért még mindig nap marad
az éjszaka csak anyaöl
gyermek a virradat

SZABOLCS SAJGÓ

in the dark

nine goblins nine ways
spread the night
sleeping houses sleeping guards
none saw as the trees
grass and anthills disappeared
in the blinding darkness
of the shadow world
and none saw that shiny silent lazy
lone carp

perhaps that is enough of a story
and you know how it ends
if you listen patiently
to the dreamy carp's chatter
his dreams are reflected
his scales in the flickering light

you know if the sun shines for someone else
it still remains the sun
the night is only a mother's lap
its child is the dawn

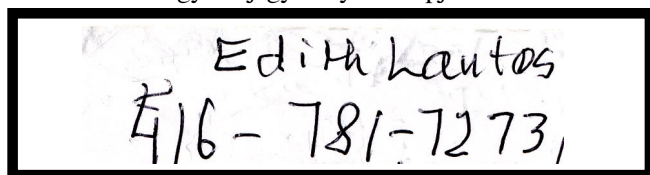
Translated by Valerie Woods

IN MEMORIAM LANTOS EDITH (1928 - 2009)

Lantos Edith adósom marad - immár örökre. Legutolsó találkozásunkkor - a Kaleidoszkóp Irodalmi Kávézó egyik jóhangulatú rendezvénye végén hozzám lépett és elmondta: nagyon boldog, hogy a fiatal Bacsi Tamást sikerült Torontóba kíségetni, mert így isteni tehetségét kibontakoztathatja. Büszke arra, hogy beajánlhatta Dr. Simon Péternek, a Canadian Royal Conservatorium of Musics igazgatójának. Ezek után arra kért, hogy interjovoljam meg, mert szeretné elmondani emlékeit Kodály Zoltánról, tapasztalatait, amelyeket a Kodály-módszer terjesztése közben szerzett. "Most haza utazom, de miután visszatérek Magyarországról, azonnal hívlak," búcsúzott, de biztonság kedvéért leírta a telefonszámát egy névjegykártya hátlapjára:

Nem tért vissza vakációjáról, Edit ígéretével együtt végérvényesen otthon maradt.

A Kodály szellemében végzett zenetanítási módszeréről híressé vált Lantos Rezsóné Osváth Edit autóbalesetben hunyt el a nyáron. A szomorú hírt mély megdöbbenéssel fogadta a zenésztársadalom.

Osváth Edit 1928. május 19-én született Kecskeméten. Az ELTE Fazekas Mihály Gyakorló Iskolájának ének-zene szakos egyetemi gyakorlatvezető tanáraként hosszú éveken keresztül oktatta a zeneakadémiai hallgatókat gyakorlati pedagógiára. Ezzel egyidőben nyolc éven keresztül a Magyar Rádió iskolai énekóráinak vezető tanára is volt, aki Lukin Lászlónéval együtt elkészítette az általános iskolák 1-3. osztálya számára az ének-zene tanítás tankönyvét és kézikönyvét, amely a Kodály-Ádám énekeskönyvek után az egyik legkiválóbb tankönyvnek számított.

A KISZ Központi Művészegyüttesnek 25 éven keresztül volt másodkarnagya, férje, Lantos Rezső időnkénti távollétében a vegyeskarral (Lantos Rezső a Magyar Állami

Népi Együttes vezető karmestere volt 25 éven keresztül) és mellette a nőkkel kiemelkedő rangú, európai kórusversenyek sokaságáról tért haza első díjjal. Lantos Rezső 1977-ben bekövetkezett hirtelen halálakor az ő helytállása mentette meg az énekkart a széteséstől, 1980-ig vezette tovább, tartotta egyben és vitte sikerre hazai és külföldi hangversenyek sorozatában.

Férje halála után hívták meg először a bostoni Kodály Intézetbe, majd a torontói Royal Conservatorium of Musicba, ahol 1981-től oktatta a zenetanárokat a Kodály Zoltán nevével fémjelzett módszer alkalmazására. A Konzervatórium Kanada Zeneakadémiájának számít, itt nyújtják a zenetanárok számára a legmagasabb szintű képzést. Emellett rendszeresen vezetett kurzusokat Calgaryban és Hamiltonban, mindenütt a Kodály zenei nevelési elvei alapjára épülő módszert alkalmazva és terjesztve.

Tevékenységeért 2000-ben a Magyar Köztársaság Pro Cultura Hungarica kitüntetésben részesítette.

Nyugodjék békében!

Edith Lantos retired from The RCM after a teaching career of 57 years. After graduating from the Franz Liszt Academy she soon became a lecturer and master teacher at the Budapest Institute for Pedagogy. Her specialties included methodology for classroom music teachers and children's choirs.

She gave many demonstration classes for foreign visitors interested in the Kodály method of music education. As conductor of the Hungarian Central Youth Choir, she won several gold medals at international competitions. She co-authored a series of classroom music textbooks that are still in use in Hungary today. In 1980, recently widowed, Edith was invited to teach for one year at the New England Conservatory and the Kodály Musical Training Institute in Boston. She soon decided to make North America her home and went on to teach at Yale, University of Ottawa, McMaster, Brock, Wilfred Laurier, York and University of Calgary. Edith joined The RCM in 1981, teaching both children's classes and pedagogy courses.

In 1980 Edith was a recipient of the Silver Order of Hungary, and in 2000 received the "Pro Cultura Hungarica" medal from the Hungarian Consul-General, in recognition for her many years of outstanding leadership in Hungary and in Canada. In 2001 Edith became an Honorary Fellow of The Royal Conservatory of Music. In retirement, Edith was enjoying the freedom to travel and spend more time with her grandchildren, Gábor and Viktor. She is also was hoping to raise funds so that a bust of Zoltán Kodály may find a home at the RCM. Edith Lantos had inspired countless children and teachers with her boundless energy and enthusiasm, complete professionalism and vast knowledge and experience.

Edith Lantos died in a car accident in her homeland, Hungary. Rest in peace!

JOHN MISKA

FRANK MANDALIK (1937 - 2005)

Some years ago, Frank Mandalik called me to inform that he was about to embark upon a new project. He proceeded to tell me that he was going to write a book about his hunting ventures in British Columbia.

The thought of a new creation, whether it be a totem pole, a new fence around the house, or a book on hunting is always an exhilarating idea. As I was aware, Frank had been involved in hunting for four decades and, judging from his stories, he had had many colourful and educational experiences that would interest a lot of nature-loving readers. The book, he said, was going to be written in Hungarian, for he had fellow hunters in the Old Country in mind. He hoped that some day they would be in a position to join him and share the pleasures that hunting can offer in beautiful British Columbia.

Although my experience is limited in hunting, other than reading hunter stories in such classics as Ivan Sergeyevich Turgenev's *A Sportsman's Sketches*, I have volunteered enthusiastically to assist in the project. As shown in my letter included in this collection, I offered some thoughts on what I thought the best approach to the writing of the book would be.

Months passed without a word from Frank. I thought he was hard at working on his book, or that other duties were keeping him occupied. As I remember now, those were difficult times for the Mandalik family. Frank's parents had passed away in rapid succession. This was followed soon by the most painful event parents can endure - the death of a child. Their son Árpád died tragically. The media had carried the sad news on T.V., radio and newspapers, describing his heroic deed as Árpád, the pilot of a small aircraft, had saved the lives of a group of children playing on the beach, by diverting the landing plane, thus sacrificing his own life and that of his passengers.

And only a few years later came the most shocking news, unbelievable as it sounded, that Frank had in the prime of life passed away too. In addition to the deep sorrow of losing a wonderful friend and an influential member of the Hungarian community in Canada, came the realization that this was the end of the proposed book on hunting.

A few years later, the loving widow, Roselyn, undertook the task of gathering Frank's notes and manuscripts and forwarded them to me to edit and translate the more comprehensive writings into English. The present collection is a result of that work. It contains chapters pertaining to Frank's autobiography in Hungarian and English, beginning in Czechoslovakia, continuing in Hungary and ending in Canada. It also includes selections from his stories, and notes on British Columbia's natural and geographical characteris-

tics, with lists of its plant and animal kingdoms, the species spelled out in Latin, English and Hungarian. Perhaps the most enjoyable part of the collection is the lively story, *A Hunter's Confessions*, in which Frank depicts a hunting venture that took place in 2002. The second part of the booklet comprises some reminiscences authored by his friends and associates, celebrating Frank's accomplishments. His untimely departure has left quite a void that many of us, colleagues, friends, acquaintances, who had the honor of knowing him, feel to this very day.

Frank was born in Bratislava (Pozsony) in 1937. The city with that part of Slovakia was called before Upper Hungary, an integral part of the Hungarian Kingdom for over a thousand years, until 1918. Frank's father, the elder Frank Mandalik, was a master mason, a prosperous farmer and, as we were to learn in Canada, a poet. His mother, Maria Nyéki Végh, was a home-maker. Life in Czechoslovakia is remembered by Frank as hell. Edward Benes' nationalistic government pronounced the newly created country's German and Hungarian minorities as war criminals. Frank's father was laid off of his job, while Frank, an elementary school boy, was expelled from school, only because of their nationality. Things got even worse in 1946, when the family was deported to Moravia for forced labour. All of their possessions, including their house and belongings and 11 hectares of land, were confiscated and given away to Slovak citizens. The Mandaliks, fortunately, were able to escape labour camps. They moved to Hungary by crossing the ice-covered Danube, arriving there as half-frozen, penniless refugees. Nevertheless it was a day of joy for they were free again.

Life was hard for the family in Hungary too. The country was economically devastated by the war and was overflowed of minority Hungarian refugees from Rumania, Yugoslavia and Czechoslovakia. In 1947, the Communist Party came into power by rigging the elections and a terrorist regime began. Personal trouble came upon the family when it turned out that the elder Mandalik had associated himself with the Christian Democratic Party. He was arrested, interrogated, tortured and persecuted for years. When a letter arrived from their son in late November, 1956, informing that he had escaped the country because of his participation in the October Revolution, for which he had been condemned to death in absentia, the heart-broken parents had no choice but to follow suit and join their only child in Austria as refugees - for the second time in less than a decade. They arrived in Canada in 1957 and settled in Nanaimo, British Columbia.

The new homeland that adopted them, along with close to 40,000 other Hungarian refugees, has been good to the family. Hard-working and law-abiding people, they have managed to integrate into the mainstream of Canadian society. Frank's 40-year career in Canada started on a promising note, when Howard Logging hired him as an hourly labourer. The young man with a degree in industrial technology from

Hungary was not choosy. He worked hard, because that was his nature. Better times followed in 1962, when he gained employment with the major forestry company MacMillan Bloedel, stationed at its Franklin Division, as Forestry Crew Charge-head. Later he became Forestry Foreman and Engineering Assistant.

Frank acquired responsible positions by loyalty to his employers, hard work and self-improvement. He had taken a course in forestry and general technology at the Chicago Vocational Training School in 1962, followed by such advanced courses as accident control, management skills, forest fire control, industrial first-aid, emergency and evacuation. In 1964, he married a young lady, Roselyn Jaenisch. Roselyn was born in 1945 in Czechoslovakia to German-Canadian parents, who returned to the Old Country to settle family matters. World War Two started and they were stranded. A tragic event had happened when Roselyn's father and four young sons had perished in an air attack conducted by the Allied Forces. Roselyn's mother returned to Canada with 6-year old Roselyn in 1951. Having lived in different parts of the country, they settled in Powell River. Frank and Roselyn worked hard, they prospered and raised two sons, Árpád and Christopher, the former having received the honor of a group of boy scouts in Hungary carrying his name.

Frank's employers and associates have expressed high respect for his personal qualities. He was regarded as a keen and conscientious person. Some of his employers, including A.J. Harper, Divisional Forestry Supervisor (1968), had no hesitation in recommending him for field supervisory work in forestry. He became an expert in planting, brush control, site preparation, regeneration surveys, record compilation and forestry mapping. In 1970, he applied for work at Weldwood of Canada Ltd., and stayed with that company for five years. Firm Manager C.E. Forrest informs us that it was a real pleasure to work with Frank. "He has proved himself to be an untiring worker, trustful and cooperative... He has shown excellence in costing, estimating, fire control, safety, conducting safety meetings and, above all, assembling and holding together a far above average number of crew men..."

He had special qualities in operational logging industry, cost management, implementing operational plans and long-term planning and budgeting. His associates, superiors and subordinates, regarded him as an effective team player. At Weldwood of Canada he served as Logging Manager, being in charge of 140 employees. In addition to his regular activities, he was also assigned to supervise road construction and helicopter logging. He received numerous citations and rewards, one from Weldwood for having the best safety records in the West Coast. He was a member of such professional societies as "The Society of Engineering and Technology and was a chartered member of the Applied Science and Technology of British Columbia."

Frank retained his association with the local and nation-wide Hungarian community in Canada. He was one of the founding members of "The Hungarian Society of Nanaimo", from its beginning in 1985. He also belonged to "The Hungarian Veterans' Association" and was a member of "The Knightly Order of St. Ladislaus", and "The Order of Vitéz". In the latter he served as Captain of the Western-Canadian Region until his death. Perhaps the highest appreciation bestowed upon him was, as expressed by National Captain, Julius Detre, saying that the Order decided to appoint Frank to National Captain after the retirement of Mr. Detre.

According to qualifications, ordinary members are those admitted on the basis of their high military merits in the two world wars and those freedom fighters, such as Frank Mandalik, who by bravery and acts of heroism in fighting against communism in 1919 and 1956 gained high merits. There are also members who by non-military means gained high merits by defending or serving the Hungarian cause spiritually, by deeds, works or writings. Frank played a significant role in promoting and organizing the Order in Western Canada. During his tenure as Captain, the number of registered members in British Columbia increased noticeably.

As mentioned at the outset the purpose of the present collection is to represent Frank Mandalik as a hunter. *A Hunter's Confessions* is one of the few things written by him that we were able to unearth.

The Confessions testifies to the fact he was a devoted family man, a loving husband and a thoughtful father. He was generous and helpful towards his fellow hunters, and was nobody's fool. As in everything in his life he was well organized in hunting. He took that sport just as seriously as his profession.

Having a great respect for natural conservation, he enjoyed observing nature as much, as if not more, than shooting wild animals and birds. He was practical and knowledgeable about nature. A great cook and sharing person, he once drove more than a hundred kilometers across the Malahat Mountain to bring us and other friends in Victoria some of their delicacies put together for Christmas. Energetic and immaculate, he demanded cleanliness and propriety from other people too. He was a devoted Roman Catholic but showed understanding and compassion towards other denominations and sects.

His story is full of lively characters such as city slicker hunters who know and care little about the rudimentary elements of hunting, but he enjoyed most writing about people who care a great deal about natural conservation and protecting the wildlife population.

The Confessions could be used as a handbook in showing that what is expected of a person to make him a reliable and wholesome hunter in order to keep nature intact without leaving a mess behind.

DANCS RÓZSA

AKIT A MAGYAROK NAGYASSZONYA ÓVOTT

Egy kicsi, akár zsebkönyvnek is tekinthető kötet a *Mindörökké, Erdély*. A Kairosz Kiadó 2009-ben adta ki Szervátiusz Klára csokorba foglalt beszélgetéseit férjével, Szervátiusz Tibor szobrászművésszel.

Nem érdeklődéssel, hanem sokkal inkább izgalommal nyitottam rá az első oldalra, ami gondolom, az imádságos cím után nem is meglepő. És már ott, a művész írta bevezetőben ilyen vallomást olvashattam: *“Ha magyarnak születtem, a művészetet is anyanyelvemen kell beszélnem. Vállalom népem hagyományait, sorsát, történelmét, múltját, jelenét és jövőjét. Keleti szép örökségünket Nyugatba ötvözve...”*

Ünneplőbe öltözik az ember lelke, mielőtt továbblapoz...

A könyvecske felépítése hagyományos szerkezetű, nem ugrik át időn és téren, szabályos kronológiát követ. A kolozsvári gyermekkor emlékeivel indít. Azzal a képpel, ami Észak-Erdély életének a legszebb történelmi mozzanatát jelentette. 1940. szept. 11-én a magyar honvédek bevonultak Mátyás király szülővárosába, mert Észak-Erdély huszonkét évi gyötrelmes várakozás után visszatért. *“Ez az életem legszebb élménye, semmi sem múlta felül azóta sem.”* (8. o.)

Ebből a felvillantott képből eredezteti Szervátiusz Tibor ars poeticájának egyik tételét: *“...a magyar történelem, annak nagy mozgatórugói: a szabadságharcok, a honfoglalás s az előtte való idők. Ez sok művemnek az ihletője, kiindulópontja lett...”* (12. o.)

Édesapja kíséretében tett gyermekkori barangolásai megismertették szülőföldjével – a havasok csúcsaitól *“a legapróbb fűszálig”*, és mondja: *“ezek növelték ragaszkodásomat Erdélyhez, úgy éreztem, összenőttünk mi ketten, mindörökké.”*

Miközben ifjúkori ihletforrásairól mesél, történelemmel, szociográfiával, néprajzzal és politikával ismertet bennünket. Székelyföld, Kalotaszeg, Moldva jelenik meg előttünk, a művész szemével látjuk a *“pompás magyarok”* Kalota parti felvonulását, a *“gyönyörű parasztféjeket”*. Ezekből született léptortrékat látunk magunk előtt, a székelység jellegzetes vonásait magukba sűrítő alkotásokat. És a felfedezés, a tényfeltárás erejével mutatja be a moldvai csángók életérzését, sorsát, szokásait, hiedelmeit. A világtól elzárt, anyanyelvében, vallásában máig nyomorított moldvai csángók iránti érdeklődése régi keletű, ma még divatba is jött anélkül, hogy kitermelt volna valamiféle lényegi változást. Ősibb kultúrát és archaikus nyelvet, ősrégi, az össznemzet előtt ismeretlen szokásokat őriztek meg a moldvai csángó magyarok, hiszen – ahogy tudjuk és maga is meséli – *“Nagyon tiltották, hogy a csángók közé magyarok menjenek vagy más idegenek... Hiszen az ő ősi kultúrájuk napnál világosabban mutatta meg, hogy honfoglaló népe vagyunk e földnek. Hogy mi vagyunk a*

honfoglaló népe!... Megláttam és megszerettem a népet. Az én népem ők, akiktől tartást, becsületet tanultam, a művészetemhez ihlető forrást találtam náluk.” (17-19. o.)

Nem könnyű egyetlen művésznek sem elindulnia hírneves szülője nyomdokain, és keserves harcot kell folytatnia, amíg megtalálja a maga egyéni útját, stílusát, kifejezési formáját. Szervátiusz Jenő erdélyi művészfejedelemnek számított, aki elvárta fiától, hogy őt túlszárnyalja. Ennek a módját azonban a fiúnak kellett megtalálnia. Ennek az elvárásnak mindketten tudatában voltak. Tibor ezt így fogalmazza meg: *“...kerestem az élményeket, amelyek kiindulópontjaim lehetnek. Ilyenek voltak a székelyföldi, erdélyi, moldvai barangolásaim. A valódi népi művészet megismerése, s ebben jelentősége volt a népzenevel való találkozásomnak is. Mindezek összeadódtak bennem, és fokozatosan alakították, érlelték formavilágomat, a kompozíciós elképzeléseimet, a szerkezeti megvalósításaimat. És mindezekből alakult ki évek hosszú során az én egyéni stílusom.”* (30. o.)

Ennek az egyéni stílusnak a megvalósításai a későbbi, a mai hatalmas életművet kitevő, a nemzeti sorsot megjelenítő szobrok. Ezek közül való a *Tüzes trónon* c. nagy Dózsa-szobor is, amelyet ha *“a hátára fordítanánk, kirajzolódik Nagy-Magyarország térképe,”* állapítja meg Szervátiusz Klára.

“Nem terveztem,” vallja a művész, *“így alakult. S nem véletlenül alakult így. Hiszen ez a magyar tragédia bennem volt, bennem van, s minden művem ennek az átérzéséből, vállalásából jött létre... Dózsa ismeretes, ismert a tragédiája. Ennél tágabb értelmet akartam adni a műnek, besűríteni a bukásainkat, tragédiáinkat, a későbbi tüzes trónjainkat. Benne vannak tehát a későbbi forradalmi bukásaink, de benne van Trianon is... benne van az egész huszadik század, ... az egész emberiség tragédiája benne sűrűsödik.”* (44-45. o.)

Szervátiusz Tibor: Tüzes trónon

Tudatos és elkötelezett alkotóművész Szervátiusz Tibor, akinek egyetlenegy munkája sem öncélú, egyetlenegy mozdulata sem véletlen vagy félrecsúszó.

Hittel hiszi és hirdeti, hogy *“Magyarország szellemi nagyhatalom. A mi kultúránk Európában, de a világban is egy külön színfolt. Szépen ötvözi keleti örökségünket a nyugati törekvésekkel, hatásokkal. Ezt kell megőriznünk, felmutatnunk. Ez a mi igazi erőnk.”* (86. o.)

Úgy legyen!

KONCZ PÉTER

**KANADAI ÉS MAGYAR VILÁGÖRÖKSÉGEK
TALÁLKOZÁSA**

Még kora reggel volt, amikor márciusban megérkeztem a torontói reptérre – ám a nemes gesztussal rám várakozó *Telch Györggyel* szinte azonnal bele is merültünk az eszmecserebe: hogyan is került *Eszterhazy* és *Kaposvár* neve egy kanadai provincia, *Saskatchewan* térképére? Jó adag kávé mellett tudtam meg, hogy 1885 körül egy magát *Count Paul Oscar Esterházy*-nak nevező, magyar rebellis katona emigrált Saskatchewan végtelen prérijére. Akkor ezzel egy olyan vándorlást indított el, amely mára közel 25 ezer magyar leszármazottat és így különböző magyar településneveket hívott életre a térségben.

Az első letelepedők nevükkel, kultúrájukkal itt hagyták nyomukat Torontóban is, így pl. *Cabbagetown*, azaz a „*Káposztaváros*” is jórészt európai eredetű. A reptéri reggelit követően gyorsan meg is látogattunk... *Cabbagetown*-t a krumpli-vész elől menekült írek ontariói ága hozta létre. A káposztatermelés mára csaknem eltűnt, ám a viktoriánus stílusú házak megmaradtak, egyazon sorban a Carlton utca felhőkarcolóival. A kétemeletes téglaházak alsó üzleteiben és a kovácsoltvas lépcsők mentén most élénken folyt az élet.

(Nem úgy, mint januárban, amikor korábban itt jártam, egy hosszú reptéri átszállás alkalmával; akkor ugyanis bizony fagyos volt a levegő a nyíltszíni nyüzsgéshez.)

Márciusban oly jó volt az idő, hogy még aznap kiruccantunk a Niagarához *Dancs Rózsával*, *Tinka* lányával no és persze *Doky* kutyájukkal. Igen dinamikusán indultunk, ám a lendület megtorpant, hiszen a hosszú sorokban gyakorta álldogáltunk a hat sávós autópályán; sikerült elkapni a világon mindenhol jól ismert péntek délutáni csúcsforgalmat, amelyet itt a Buffalo-ba tartó kamionáradat is tetézett.

Ám így volt idő a személyes megismerkedésre. Magyarországról, Kanada ösztöndíjasaként, biológus MSC hallgató és kutató vagyok St. Johns-ban, a Memorial University-n. *Dancs Rózsa*, a *Kalejdoszkóp*, a színvonalas kanadai magyar folyóirat főszerkesztője és férje, *Telch György* hívtak meg Torontóba. Körültekintő figyelmességgel ők szervezték gazdag, sokszínű programomat.

Az ismeretség *Dancs Rózsa: Vaddisznók törték a törökbúzárt* (Toronto, Sigma Publishing, 2000) című könyvének olvasása és a *Kalejdoszkóp* internetes böngészése (www.kalejdoszkop.com) kapcsán kezdődött. (A kötetet 2002. októberében dedikálta Budapesten, Dr. Koncz Gábornak, a Magyar Kultúra Alapítvány igazgatójának.) A megtisztelő meghívás célja a magyar-magyar kapcsolatok erősítése volt; most éppen úgy is, hogy vetített képes

Még az előadás előtti napon *Dancs Rózsával* (közép), *Turoczi Katinkával* (bal) és *Dokyval* kiruccantunk a Niagarához

előadásra kértek fel, „Kanadai és magyar világörökségek találkozási pontja” témakörben. Erről azonban majd később; mert most miután elhaladtunk a Peller család szőlőföldjei mellett, már ott is voltunk 'Disney Land'-en, a Niagara kapujánál tornyosuló szórakoztató és szellem kastély világában.) Persze a lenyűgöző Niagara is ott volt; éppen ott, ahol az Erie-tó meg a többi nagy tavak vize átzúdul az Ontario-tóba. ... szándéka volt a Teremtőnek, amikor ily csodákat hozott létre...

A Niagarától visszafelé betértünk egy útmenti étterembe, ahol Rózsa Asszony hirtelen azt kérdezte: ismerem-e Debrecenből *Szaffkó Pétert*, mert holnap eljön meghallgatni az előadásomat. Egy pillanatig bizony mindez szurreálisnak tűnt, hiszen Szaffkó Péterről leginkább Debrecenben, a Poroszlay utcában szoktam hallani Juli lakótársamtól, kemény egyetemi vizsgaidőszakok közepette, hiszen Szaffkó úr a Debreceni Egyetem Angol-Amerikai Intézetének igazgatója. Másnap, miután találkoztunk a Magyar Házban, meg is állapítottuk a nagy igazságot: milyen kicsi is a világ...

Bizony kicsi a világ, magyar származásúak mindenhol vannak: különösen számosan éppen Torontóban. Így nem véletlen, hogy közel 400-an voltak azon a Bácska-Bánát esten, amelyet a Magyar Ház szervezett, szerencsémre éppen azon a hétfőn, amikor ott voltam...

Én korábban nem tudtam elképzelni (vagy talán inkább bele se gondoltam), hogy itt, Torontóban milyen jelentős a Kárpát-medencei magyarok támogatottsága; sokan odafigyelnek és követik, hogy mi történik Európában.

Az ilyen szervezetek, mint a Magyar Ház, a kultúrát használják fel a különböző, egymástól térben és

gondolkodásban távol lévő felek közötti kapcsolat-építésre.

Koncz Péter

A megőrzés és a fejlesztés új kontaktusok, új interakciók generálásával is történik. Így történt ez akkor is, amikor 1932-ben Kanada és az Amerikai Egyesült Államok közös erőfeszítésével létrejött a világ első, határokon átnyúló Nemzetközi Béke Parkja, amely később, 1995-ben a Világörökségi címet is elnyerte.

A kanadai Waterton-tavak és az Egyesült Államokhoz tartozó Glacier Nemzeti Parkot abból a célból egyesítették, hogy *united* példát mutasson az emberek és a nemzetek közötti béke és szolidaritás ügyének elősegítésében.

A terület két ökorégió, a magashegység és a préri határán fekszik, ezért igen gazdag az állat- és növény világa. Sok itt a bölény, jávorszarvas, kanadai vadjuh, füles amerikai szarvas, kőszáli kecske. A terület arról is nevezetes, hogy a táplálék hálózat nem szenved hiányt, tehát vannak csúcsragadozók is, úgymint a grizli, farkas, hiúz sőt a puma is... Európában is létesült hasonló szellemben egy Béke Park, mégpedig a Zöld Öv, amely a korábbi, Magyarország és Ausztria közötti rossz hírű vasfüggöny helyén jött létre. Ez is a nemzetek közötti összetartozás jegyében született, éppúgy, mint a Waterton- Glacier Nemzetközi Béke Park. A Zöld Öv továbbá tükrözi az Európai Unió Natura 2000-es természetvédelmi programját is, hiszen ennek keretében a mesterségesen és erőszakosan széttagolt természetes életközösségeket mintegy ökológiai folyosókkal kötik össze,

Az előadást követően beszélgetésre került sor

harmonizálva ezáltal a területek kezelését a határ mind két oldalán. Az ilyen, biogeográfaiilag összetartozó területek együttes kezelése hozzájárul a regionális fejlesztési lehetőségekhez, és arra is felhívja a figyelmet, hogy a természetes életközösségek nem ismerik az országhatárokat.

Eppen a Zöld Öv Magyarországot és Ausztriát érintő szakaszán, a két ország szoros együttműködése és a közös tervek alapján (ahogy Kanada és az USA esetében is történt), jött létre a Fertő-tó/Neusiedlersee Világörökségi Terület. A Fertő-tó/Neusiedlersee vidéke így valójában kulturális kategóriában nyerte el a Világörökségi címet. A régió mindazonáltal egyedülálló azért is, mert kis területen igen változatos élőhelyek fordulnak elő. Megtalálhatóak itt a kontinentális alföldi sztyeppeit tavak, szub-mediterrán dombok, szub-alpin hegyek, szikes puszták, valamint magashegységek is. A terület népi építészete is jelentős, továbbá több 18-19. századi kastély is épségben megmaradt, úgymint az Esterházyak kastélya 1720-66-ból. Ebben az évben külön is ajánlom ezt az Európába utazó érdeklődők figyelmébe, hiszen barokk-rokoko kastélyában Joseph Haydn osztrák zeneszerző is több éven át dolgozott. Erre idén, a Haydn Év keretében, a kastély számos koncerttel híven emlékeztet. Talán érthető, hogy Count Paul Oscar Esterházy miért vágyódott egy ilyen, mára világörökségi vidéken található és ilyen szellemiségű kastély falai közé. Akkor ugyan sikertelenül... később Kanadában letelepedve megcsinálta a maga szerencséjét, hiszen virágzó falvak szaporodását indította el. Tudni azt, hogy mi kötötte össze a saskatchewan-i Eszterházy várost, az Eszterházy Kastélyt, az Európai Zöld Övet és a Waterton-Glacier Nemzetközi Béke Parkot – nos ez is jelenti az egyetemes kulturális értékek őrzését.

Az UNESCO Világörökség Egyezménye, 1972. november 16-án Stockholmban, éppen ebben a szellemben (is) született, hogy tudatosan megőrizze azokat a természeti és kulturális egyetemes értékeket, amelyek a kultúra és a természet lényegét tükrözik. Más egyezmény más őriz, de a Világörökség Egyezmény az egyetemes értékeket, hiszen az üzenet, amelyet közvetítenek mindenki számára fogható (mindenki számára szolgáltató 'jéé' vagy 'aha' élményt). Az üzenet fontos, amit pl. az Újfundland óceánra tekintő szikla szirtjein lehet kiolvasni az Ediacara fauna 580 millió éves lenyomataiból, vagy amit Magyarországon, az Ipolytarnócon talált ősmaradványok súgnak. Mind a két terület világörökség várományos, azonos kategóriában. Az újfundlandi Mistaken Point-nál a Föld első, többsejtes élőlényével léphet kapcsolatba az ember, míg Ipolytarnócnál megkövült szubtrópusi erdőben érezhetjük magunkat. Mindkét terület nem csak az evolúció bizonyítékául szolgál, hanem az egyetemes értékekre és azok megőrzési módszereire is rámutat. A közös értékek felismerése, bemutatása az egyetemes értékeknek nemcsak a megőrzése, de innoválása is különösen fontos napjainkban.

Ez történt Dancs Rózsa, Telch György és a Kalejdoszkóp

Jobb alsó képen: Kirándulás világörökség várományos területen az 580 millió éves lenyomatokon Mistaken Point-nál (balról Danielle Fequet, Koncz Péter, Ben Lowen, Sheilagh O'Leary)

Irodalmi Kávéház szervezésében, 2009. március 29-én Torontóban is, a Magyar Házban. Vetítéses előadásom keretében az említett világörökségi témák mellett szóltam kanadai kutatásainkról és a Budapesten működő Magyar Kultúra Alapítvány programjairól is (www.mka.hu). Köszönet vendéglátóimnak, akik speciális, családi élményhez is hozzájárultak. A szépszájú közönség soraiban ugyanis nagy örömmre ott volt *Dalziel Krisztina* rendőrtiszt és *Turchányi György* automatizálási szakember, akik apai nagymamám, Harsányi Ilona révén másod-unokatestvéreim. Gyermekkoruk óta kanadai állampolgárok és mi csak most találkozhattunk először. Édesanyjuk, *Harsányi Eszter* (1941-2003) a torontói könyvtárban dolgozott. Édesapjuk, *Turchányi Sándor* (1935-2001) torontói evangélikus lelkész volt. Összegyűjtött írásainak kötete „*Ha egyszer meghal a vörösbegy*” címmel 2002-ben jelent meg Budapesten, a Püski Kiadónál; *Albert Gábor* író méltató előszavával. A kötetet 2002-ben, a Magyar Kultúra Alapítvány rendezvény keretében mutatta be, *Szebik Imre* evangélikus püspök úr hozzászólásával, aki a lelkész-író szobatársa volt tanulmányai során. (A személyes ismerősöknek, érdeklődőknek az Alapítvány szívesen küld példányt: email: mka@mka.hu) A magyar-magyar és családi találkozó kapcsán a címadó verset idézem, hiszen sugallata az, hogy *nem hal meg a vörösbegy*.

„*Apu, ha egyszer meghal a vörösbegy,
A lelke, amivel énekelget – hová megy?
Vagy a kutyánké, akinek Pandúr a neve,
Ha a Nagy Kapun kapargat – beengedik-e?
Én akarom, hogy mind bemenjen,
Hogy csaholás is legyen a Mennyben...*”

Koncz Péter, a cikk szerzője biológus (pkoncz@gmail.com), a Memorial Egyetem (St. John's) ösztöndíjas hallgatója, a Labrador Felföldek Kutató Csoport tagja. A kutatócsapattal végzett klímaváltozással kapcsolatos megfigyeléseikből ismeretterjesztést tervez magyar klubokban, egyúttal beszélgetésre hív a kanadai és a magyarországi világörökségek globális kihívások közötti szerepének megvitatásáról. St. John's, 2009-07-03

KASLIK PÉTER

„KÉT POGÁNY KÖZT” – A HARMADIKRÓL NE IS BESZÉLJÜNK

A magyarok helyzetét a Kárpát medencében kezdettől fogva az határozza meg, hogy rokontalan nép vagyunk, és értünk nem állnak ki nagy testvéreink. Illyés Gyula „Magyarok” című naplójegyzeteinek második kötetében azt írja, hogy emiatt a magyar nemzet helyzete, s így lelki magatartása, századokon át csaknem ugyanaz. „Egész múltunk eleven... a jelent is állandóan történelmileg kell élnünk.” A határon túli magyarok megmaradási küzdelmére vonatkoztatva ez azt jelenti, hogy a „két pogány közt egy hazáért ömlik ki vére” - kuruc népdalunk sajtó panasza ma is naponta elszenvedett eleven igazság. A „két pogány közt” fenti igazságát, a kuruc kort megelőzően már Pázmány Péter is megfogalmazta: „Az a mi nyomorult nemzetünk szerencsétlensége, hogy az oltalomtól majd annyit kell félnie, mint az ellenségtől.” A határon túli magyar nemzeti közösségek azonban ma már nem csak az ellenség – az utódállamok (utódállamainak) - nacionalista kormányainak megsemmisítő szorításában vergődnek, és nem csak az őket oltalmazni hivatott Európai Unió nemtörődőségének áldozatai, hanem a nemzetietlen magyar kormányok rideg és elutasító magatartásának ellenében igyekeznek megmaradni magyarnak - édes hazánkért.

A hivatalos szlovák kormány jelenleg nyílt, államilag irányított, barbár megsemmisítő jellegű kampányt folytat a felvidéki magyarok ellen. Az Európai Unió nem nyújt „oltalmat” a számukra. Ady Endre sorai jutnak eszembe: „Az egész táj vad fájdalom” az „anyaország” jelenlegi miniszterelnöke, pedig jelenlétével Szlovákia nemzeti ünnepét díszíti. (Lásd: [„Bajnai Weissnél ünnepelt.”](#)) Magyarország külügyminisztere pedig megígéri a felvidéki magyaroknak, hogy nem ígér meg semmit. A kettős állampolgárság ellen annakidején foggal-körömmel harcoló „körmös Bauer” fia, Bauer Tamás pedig jelleméhez hűen odailleszti száját a trianoni nagyhatalmak alfeléhez, csücsörít és cuppant, vagyis azt írja, hogy Trianon igazságos volt, mi itt belül szófogadó magyarok vagyunk, minket támogassatok.

A felvidéki magyarok elleni jelenlegi szlovák kampány két légiütközőbb mozzanata Sólyom László révkomáromi látogatásának meghiúsítása, valamint az államiság eszméjét, a törvény fogalmát megcsúfoló szlovák „nyelvtörvény”, mely a szabad nyelvhasználatot és ezzel a magyarok honpolgári jogait tagadja.

A szlovák kormány „nem engedte be” Magyarországi köztársasági elnökét Szlovákiába. Az eset magyarországi bírálói szerint Szlovákia ezzel az Európai Unió tagjaként megszegte a schengeni egyezményben vállalt kötelezettségét. Na, és... mondaná a szlovák kormányfő, ha az EU kérdőre vonná. De nem vonja kérdőre. A szabad mozgás egyetemes emberi jogainak megtestesítőjeként

emlegetett schengeni egyezmény első paragrafusára szerint a schengeni egyezményhez tartozó országok közötti „belső határok személyi ellenőrzés nélkül bárhol átléphetők”. A második paragrafus szerint azonban, ha a „közrend” vagy a „nemzetbiztonság” úgy kívánja, az egyes országokba való belépésének szabályozása terén minden marad a régi, és az illető ország illetékes szervei megtehetik a „szükséges intézkedéseket.” A második paragrafus tehát olyan feltételeket tartalmaz, amelyek teljes egészében értelmetlenné teszik az első paragrafust. Az olyan fogalmak, mint a „közrend”, a „nemzetbiztonság” bármikor és bármire alkalmazhatóak. A „szükséges intézkedések” pedig azt jelentik, hogy minden állam kormánya ezután is azt tesz, amit akar, illetve, amit megengedhet magának. Vagyis, minden ország továbbra is azt engedhet be, azt tartóztathat fel a határon, akit akar, mint a régi, nemzeti színűre mázolt szálfasorompók idejében. A schengeni egyezmény Európai Unióval kapcsolatos szóhasználata azt sugallja, hogy az Európai Unió által szavalt jogokról és kötelezettségekről van szó, holott csupán olyan államok közötti szerződésekről beszél, amelyekről a második világháborút megelőzően bebizonyosodott, hogy annyit sem érnek, mint a papír, amelyre íródtak.

I. „Beszélj szlovákul, hogy az egész világ megértsen”

A szlovák parlament 2009. június 30-án elfogadta az 1995 évi 175. számú Nyelvtörvény módosítását.

A szlovák nyelvtörvény alapját képező bevezető paragrafus, valamint az egyes rendelkezések tartalma, mint „jogi dokumentum”, függetlenül annak a felvidéki magyarok ellen irányuló céljától, önmagukban is a jog és a törvényesség fogalmának durva megcsúfolása. A 2009. szeptember 1-én életbe lépett módosított szlovák nyelvtörvény ütőereje, annak méregfoga a „törvény” bevezető paragrafusában található.

Vizsgáljuk meg közelebbről a szlovák nyelvtörvény bevezető paragrafusát: *“A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa abból a tényből kiindulva, hogy a szlovák nyelv a szlovák nemzet egyediségét kifejező legfontosabb ismertetőjegy, kulturális örökségének legbecselesebb értéke, és a Szlovák Köztársaság szuverenitásának kifejezője, valamint állampolgárainak olyan általános érintkezési eszköze, amely szavatolja szabadságukat, egyenlő jogukat és egyenlő méltóságukat a Szlovák Köztársaság területén, a következő törvényt alkotta.”*

A fenti paragrafus valójában nem is nyelvtörvényt vezet be, hanem egy kirekesztő, és jogfosztó nemzetiségi törvénynek felel meg. A szlovák nyelvnek ez, a nemzet meghatározásának központjába helyezése másodrendű állampolgárokra minősíti Szlovákia magyar és más anyanyelvű állampolgárait, mert azok anyanyelve nem fejezi ki a szlovák nemzet egyediségét. Vagyis, a fenti paragrafus alapján Szlovákia a szlovák anyanyelvű egyének országa. A „szlovák nemzet egyediségére” épülő nemzetfogalom teljesen értelmetlen, mert, amint minden egyén, úgy minden nép és nemzet is egyedi. Jogilag és logikailag az is teljesen

érthetetlen, hogy miként lehet a szlovák nyelv, a Szlovák Köztársaság szuverenitásának kifejezője. Teljesen érthetetlen az is, hogy a szlovák, mint állami nyelv, amelyet büntetések terhe kényszerít rá az ország más anyanyelvű őshonos lakosságára, miként biztosíthatja „Szlovákia állampolgárainak szabadságát, egyenlő jogait és egyenlő méltóságukat.” A szlovák nyelvtörvény fenti paragrafusának logikája két fordulat után tragikomikumba fullad. Ennek ellenére maga a törvény és a mögötte lévő állami erőszak valódi, és ezért roppant veszélyes.

A fenti paragrafusnak a szlovák nyelv és a szlovák nemzet „egyesítését” hangsúlyozó felmagasztaló hangja kísértetiesen emlékeztet a Szlobodan Milosevic által a végtelenségig ismételt, a szerbek mint isteni nép (boanski narod) fogalmára. Erre a felső sugallatra azután Milosevic „isten népe” legalja Srebrenicán lemészárolt néhány ezer védtelen foglyot.

A szeptember 1-én életbelépő szlovák nyelvtörvény a felvidéki magyarok nemzeti identitásának megsemmisítésére irányuló, végső megoldást jelző ultimátum. Ha a szlovák törvényhozókat megkérdeznék, hogy mit tehetnek az őshonos felvidéki magyarok annak érdekében, hogy a jelenlegi Szlovákiában megmaradhasanak magyarnak ott, ahol több, mint ezer éve élnek, a szlovák törvényhozók válasza erre az lenne, hogy semmit. Ez a szintizta, kegyetlenkedő tirannizmus.

És lön este, és lön reggel, és következik a második, a harmadik és a többi paragrafus. A fenti törvény rendelkezéseinek botránysos előírásai egytől egyik a fenti, bevezető paragrafus rasszista és támadó szándékának következményei. A szlovák nyelvtörvény egyes rendelkezéseinek átfogó ismertetése külön tanulmányt érdemel, de magának a törvénynek a magyar nyelven is olvasható szövege alapján bárki közvetlenül is meggyőződhet annak az egyetemes emberi jogokat gorombán sértő rendelkezéseiről, meghatározásainak zavarosságáról, és támadó jellegéről. A Felvidéki Magyar Koalíció, valamint a honlapokon sok értékes anyag található a nyelvtörvény foganatosításának veszélyéről. Többek között: Bíró Ágnes: „Nyelvoktatás parlamenti fokon” c. írása. A Magyar Tudományos Akadémia Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete szintén készített egy elemző, de talán túlságosan is tartózkodó és a kisebbségi lét tényleges ismeretét nélkülöző tanulmányt a szlovák nyelvtörvényről (Kardos Gábor, Majtényi Balázs, Vizi Balázs). A fenti tanulmány legnagyobb mulasztása, hogy nem ismeri fel azt a tényt, hogy a jogokat elvonó törvényeket a s az ide vonatkozó jogi szigorítási elveket a hatalom mindig szélesen igyekszik alkalmazni, s ez jogtalanságot és általános félelmet kelt.

A szlovák nyelvtörvény rasszista jellegének és jogi otrombaságainak két legjellegzetesebb példája a sírkövek és az emlékművek kétnyelvű szöveggel való kötelező ellátása, valamint a kétnyelvű konferálás kötelező előírása. Hogyan valósul meg a sírkövek és az emlékművek feliratainak az

államnyelven írott feliratokkal való utólagos ellátása, és hogyan egyeztethető ez össze az elhunytak iránti tisztelettel, az emlékművek épségének védelmével, valamint a törvények retroaktív hatályának a tilalmával? Hogyan teljesül mindez a valóságban? A szlovák Kulturális Minisztérium tagjai járják a régi temetőket, és keresik a magyar feliratú fakereszteket? Klasszikus magyar íróink nagy részének szülőháza és sírhelye ma a trianoni határokon túl található, többek között a mai Szlovákia területén is. „Ne tapossatok rajtuk nagyon.”

A kétnyelvű konferálás kötelezettsége a nyilvános összejöveteleket és magát a műsort is a nemzetközi repülőterek hangzavarának szintjére süllyeszti. Mi történik, ha valaki szlovákul is konferál, de nem tud tökéletesen szlovákul, vagy kifelejt valamit a szlovák fordításból? Hol a határ a fordítások minőségének és pontosságának tekintetében, és ki dönti el, hol, és mikor? A helyszínen? Előzőleg? Mi történik az esetleges rögtönzésekkel vagy a pillanatnyi bejelentésekkel, például, ha egy nyilvános rendezvény résztvevője rossz helyen parkolt és kérik, hogy mozdítsa el a kocsiját? Az általános szabadságjogok szempontjából a „nyilvános rendezvény” fogalma is új értelmezést igényel.

A „művelt” Európában ma Szlovákia az egyetlen ország, amelyben ténylegesen megvalósult George Orwell „1984” c. regényében leírt rémlátomása, mely szerint a Kulturális Minisztérium közvetlenül üldözheti és büntetheti az állampolgárokat. (9a. §Bírságok) A Kulturális Minisztérium büntetőjogi illetékessége ellenkezik a hatalom megosztásának és a független bíróságok elvével is. Ha a feljelentést, a vádat, a szabálysértés tényét és a büntetést is ugyanaz a hatalmi szerv végzi, akkor jogállamról nem is beszélhetünk. Rögtönítélő bíróságról van szó.

II. Európa, te vén szajha

Az Európai Unió mibenlétét legjobban az a vicc szemlélteti, mely szerint, ha a németek és franciák közötti vitás kérdésben egy angol bírónak kell döntenie, akkor az angol bíró legnagyobb gondja az, hogy miként dönthetne úgy, hogy mindkét fél veszítsen. Európa népei évezredek óta harcban álltak egymással, és minden viszály, minden csata és háború még több megoldatlan kérdést, vélt vagy valóságos igazságtalanságot hagyott maga után. A második világháborút követően semmi sem történt, ami ezt a helyzetet megváltoztatta volna. Az Európai Unió erre a mai napig megoldatlan történelmi teherrel, és az úgynevezett „szabad kereskedelem” fikciójára épül. A tervezet elgondolói mindezt a pusztá akarattal és mindent - szerintük nem kívánatos viselkedést - agyonszabályzással igyekeznek megvalósítani. Ebben az újnak nevezett régi Európában a magyarok továbbra is „idegen test Európában”(„Hongrois: corps étranger l'Europe); vagy Benes szerint, „tüske Európa oldalában.” A legújabb nyugati történelemkönyvek ma is ezt a felfogást visszhangozzák.

Az Európai Unió meta-bürokráciája a volt gyarmatosító

tagországok bürokráciájára és a baloldali európai elit elvont gondolkodásmódjára épül. Ezzel magyarázható az, hogy amit az Európai Unió rossznak vagy nem kívánatosnak minősít, azt törvényileg vagy a tagországokra ráerőszakolt szerződések formájában „betiltja.” A törvények azonban nem alkalmasak az emberi viszonyok minden területének hosszútávú és sikeres szabályozására. A szlovák nyelvtörvény az Európai Unió túlszabályozási histériájának a fasisztoid, lezüllesztett vetülete.

Robert Conquest világhírű történész szerint az Európai Unió a szellemileg steril és bürokratikus Bizánc útján halad a lejtőn lefele:

- egy intellektuális réteg kísérlete arra, hogy egy eszme nevében egyesítse az európai nemezeteket, holott nincs egy olyan egyesítésre alkalmas eszméje, mint a szocializmus, vagy más eszmék voltak;

- egy erőltetett kísérlet arra, hogy egy olyan területen államot létesítsen, amelynek nincs sem közös államalkotásra irányuló múltja, sem közös etnikai vonásai ahhoz, hogy nemzetet alkothassanak;

- egy szertelenül költekező és költséges bürokratikus rémálom, amely a távoli eszményképek, sőt transzcendentális célkitűzések nevében az előírások és törvények szövevényével igyekszik szabályozni az élet minden megnyilvánulását. Az Európai Unió egy fentről ráerőszakolt építmény, amely hamis képviseltre épül.

Robert Conquest a „Reflections on a Ravaged Century” (Elmélkedés egy feldúlt század nyomán) c. könyvében megállapítja, hogy az Európai Uniónak nevezett szuper államnak nincs sem eszmei, sem tényleges alapja. „*Európai nemzet nincs. Ami van, az a különböző értelmiségi csoportok tagjainak összekuszált egyvelege, akik azt gondolják, hogy a nemzet fentről megteremthető. Demokrácia nem lehetséges démosz nélkül.*”

Az Európai Unió szervezeti felépítése alapján nincs kapcsolat a hivatalok sokasága és a feladatok között, melyek ellátására létrehozták. A csúcson van az elnök és húsz európai biztos, akiket az egyes országok kormányai jelölnek ki egy olyan folyamatban, amely ismeretlen a nyilvánosság számára. Tekintettel arra, hogy az európai biztosokat nem választják, azokat demokratikus úton nem is lehetséges visszahívni. Az európai bizottság tagjait és alattvalóit, a miniszteri tanács tagjait az egyes országok kormányai jelölik ki. Annak ellenére, hogy a fenti hivatalnokoknak törvényhozó, végrehajtó és bizonyos esetekben bíraskodó hatalma van, azok senkinek sem felelősek. Ez az egyedüli testület a demokratikus világban, amely titokban ülészik.

Az Európai bíróság a fenti bizottság határozatai végrehajtásának a céljából alakult. Az Európai bíróság tagjai is kijelölés útján kerülnek hivatalba, de ennek ellenére az egyes államokra vonatkozólag kötelező ítéleteket hozhatnak. Az Európai Uniónak majdnem harmincezer fizetett hivatalnok, és körülbelül hétszáz állandó bizottsága van. Ezek több mint kétszáz különböző épületben

tevékenykednek. Amíg ez a Leviathán mindent és mindenkit irányít és ellenőriz, addig saját magát képtelen ellenőrizni. A magas fizetések és költségek megtérítése ellenére a korrupció és a sikkasztások elterjedtek. Balázs Péter, Magyarország jelenlegi külügyminisztere és korábbi európai biztos szerint az EU azért nem tett eddig semmit sem Sólyom László Szlovákiából való kitiltásának ügyében, sem pedig a szlovák nyelvtörvény kérdésében, mert „az Európai Unióban nyáron hosszú szünet van, gyakorlatilag nem is működik ilyenkor.” Az Európai Unió oltalmazásától ments meg, uram, engem!

III. „*Én rólatok, akiket erőszakkal leszakítottak rólam, lemondok.*”

A társadalmaknak történelmük során gyakran két rossz között kell választaniuk, és a sikeres társadalmak legtöbbször meg is találják a Scylla és Charibdis közötti célba vezető utat. A magyarok jelenlegi kényszerhelyzetét azonban az súlyosbítja, hogy ellenséges szomszédai és Európa elutasító magatartása mellett saját nemzetietlen kormányaik nemtörődömségével vagy kimondott ellenséges szándékával is szembekerülnek. A határon túli magyarok veszélyeztetett helyzetére vonatkoztatva ez azt jelenti, hogy az utódállamok szorításának enyhítésére varázsszer nemcsak a bűvös Brüsszelben nem terem számukra, de Budapest szíve sem dobog értük. A határon túli magyar nemzeti közösségek újabkori történelme az utódállamok (utódállamainak) az ellenük alkalmazott elsorvasztó intézkedéseinek és Magyarország (az „anyaország”) elutasító magatartásának, illetve nem-cselekvésének a története.

Ide sorolandók többek között az utódállamokkal kötött úgynevezett alapszerződések, amelyekben Magyarország külön megerősíti a trianoni határok sérthetlenségét anélkül, hogy cserében hatásos védelmet biztosítana az ott élő őshonos magyarok számára. Az alapszerződések szerint a magyar kisebbség sérelmeit a nemzetközi jog szabályozza. Vagyis, a trianoni nagyhatalmak által deklarált hatástalan általánosságok.

Ezen a helyen kell ismét megemlíteni a 2004-es népszavazás elleni kormány-kampányt, valamint a magyarországi magyarok kétes és végső fokon önmaguknak ártó elutasító magatartását nemzettestvéreik kinyilvánított akaratának elutasításában. Ide tartozik továbbá a magyarországi balliberális sajtónak és értelmiségnek a határon túli magyarok elleni véget nem érő agitálása, valamint a nemzetietlen magyar kormányok nemtörődömsége és átlátszó hazudozása. Emlékezzünk: a határon túli magyarok kérelme elleni kampányt a Szabad Demokraták Szövetségének akkori szószólója, Bauer Tamás budapesti ügyvéd nyitotta meg a Népszabadságban 2004. január 8-án megjelent „Kettős kapituláció” című írásával. A *Népszabadságban* ugyanakkor kiegészítésül megjelent egy testre szabott, túlságosan is egybehangzó „olvasói levél”, amelynek címe: „Kell ez nekünk?” Bauer Tamás írása meghatározta az alaphangot, felkeltette a félelmet és megadta

a zavart keltő kulcsszavakat, a baloldali média malmi pedig tették a dolgukat. A határon túli magyarok kettős állampolgárságának az “anyaország” által történt elutasítását az utódállamokban úgy értelmezték, hogy a határon túli magyarok nem kellene az anyaországnak. „Madzsarok hova mentek, ha Madzsarországon se kelletek?” Ez falfirka Temerinben 2004-ből.

Az “anyaország” üres ígéretekkel igyekszik pótolni a tényleges törődés hiányát. Emlékezzünk, a határon túli magyar nemzeti közösségek kettős állampolgársági kérelmének elutasítását követően Somogyi Ferenc, akkori külügyminiszter 2004. november 4-i kétértelmű kijelentésére, hogy a magyar kormány a kettős állampolgárság helyett „csomagot” készít a határon túli magyaroknak a szülőföldjükön való megmaradásuk érdekében. Azóta eltelt hat év, és a határon túli nemzettestvéreink azóta is hiába várják a postást. A jelenlegi elsorvasztó jellegű szlovák nyelvtörvénnyel kapcsolatban Magyarország jelenlegi külügyminisztere, Balázs Péter ismét megígér valamit, mert ilyenkor ez a szokás. Balázs Péter szerint: „Magyarország monitorozni fogja a szlovák nyelvtörvény alkalmazását.” A fenti kijelentés az értelmes emberek gondolkodását sérti, buta és semmitmondó, mert a szlovák nyelvtörvény önmagában olyan gorombán sérti a legalapvetőbb emberi és állampolgári jogokat, hogy annak alkalmazásán nincs mit „monitorozni.” A 2009. szeptember 1-én életbelépő szlovák nyelvtörvény akkor okozza a legnagyobb károkat, ha azt betű szerint alkalmazzák. Amit „monitorozni” kellene, az a magyar kormány tagjainak magyar nyelvhasználata. Balázs Péter még azt is kijelentette, hogy „a szlovák nyelvtörvény bírálatához külföldi támogatókat szerez Magyarország”, vagyis majd a külföldi partnerek segítenek bennünket. Majd a „Magyar Állandó Értekezlet”, „majd az EU”, „majd a FUEV”, „majd a szerb, a román, vagy a szlovák demokratikus erővel egyetemben”...

Majd ha fagy. Szerencsések azok a hazájuktól erőszakkal elszakított népcsoportok, amelyek „csak” két pogány közt vívják harcukat megmaradásukért.

Kaslik Péter elérhető: pkaslik@silomail.com

KALEJDOSZKÓP-KALEIDOSCOPE
A MAGYAR DIASPÓRA POLITIKAMENTES
KÉTNYELVŰ KULTURÁLIS FOLYÓIRATA
RENDELJE MEG, SZÉP AJÁNDÉK BARÁTAINAK IS!

LÁTOGASSON HONLAPUNKRA:
www.kalejdoszkep.com

SAJGÓ SZABOLCS

virágének

kinyíltál
mint a húsvirágok
kinyíltak pórused
és illatoznak
akár a liliom
hullnak a bódult sejtek
hullnak alá a mélybe
táplálkozik testtel a test
s magába zár az irgalom
túl a veres félhomályon
túl a minden egy egén
hol bőröd bársonya az álom
s kezed néha nem találok
ketten vagyunk
te meg én

madár madár

lám a béka békanyál
zöldarany aranyfonál
sárga lepke szárnyain
fől-leszáll a kankalin
szinezüst a tó vize
kis poszáta jer bele
báránnyfelhő int neki
kék egekbe röpteti
megbolydul a hangyaboly
vizsla vizslat és csahol
nyújtózik a jegenye
fontolgtatja menjen-e
madár madár kék madár
pánsíp hallik indulj már
indul bölcső keszkenő
fut utána férfi nő

Kaleidoszkóp

2009.

szeptember 27. d. u. 3:00

“a mélységeinkben tündöklő csoda”

Sajgó Szabolcs költői délutánja

Házigazda: Dancs Rózsa

Javasolt adomány: \$15

Mátyás Pince, 840 St. Clair Ave. W.

416 654 4926, 416 491 4631

www.hccc.org

Irodalmi Kávézó

PÓSA ZOLTÁN

IN MEMORIAM ILLÉS SÁNDOR (1914 - 2009)

Búcsúzik a kapitány című könyvével tett pontot gazdag életművének végére Illés Sándor író, költő. 1914. február 12-én született Temerinben, 1950 óta a Magyar Nemzet főmunkatársa. Harmincöt önálló kötet, legalább ugyanennyi könyvre való cikk szerzője, megszámlálhatatlan karcolat, esszénovella és irodalmi riport írója volt Sándor bácsi. Illés Sándort pénteken délelőtt búcsúztatták el a Szent István-bazilikában.

Gazdag életútját a *Miképpen ő is megbocsátott* című mélyinterjúban örökítette meg Varga Gabriella, a kiváló kilyénfalvi székely írónő. (Az írás az *Önzetlenek* című, 2006-ban megjelent kötetben látott napvilágot, amelyet a Búvópatak-könyvek rendezett sajtó alá.) Lepörögnek előttem Sándor bácsi életének állomásai, melyeket több vele folytatott jóízű beszélgetés során is átélhettem. A bácskai Temerin szülötte fényes talentummal megáldott költő és újságíró ígéretét hordozta. Fiatalemberként lehetett már a zombori lap főszerkesztője.

Emlékezetes nap volt az életében 1941. április 11-e, amikor Délvidékre bevonultak a magyar csapatok. Bácska visszatért az anyaországhoz. Vezércikkben üdvözölte az eseményt. „Zúgtak a harangok, sírtak és vártunk” – nyilatkozta Varga Gabriellának az említett interjúregényben. Ezért kellett elmenekülnie, miután önkéntes bevonulása után, haditudósítói viszontagságokat követően hazatért, s hallotta, hogy Tito szerb partizánjai ölik a magyarokat és őt személyesen is halálra keresik. Kalandregénybe illő, életveszélyes viszontagságok után érkezett Magyarországra. Hartán napszámoskodott, négyéves vidéki lét után került a fővárosba. Élete 1950-től kezdve kisebb-nagyobb megszakításokkal összefonódott a Magyar Nemzettel. Illés Sándor az élet csodálatos rezdüléseit, az utolsó, otthonából látható madarak röptétől a város magányában kallódó emberek kiszolgáltatottságáig mindent megírt a Magyar Nemet Magazin rovatában megjelent cikkeiben. Élete utolsó szakaszában egyre gyakrabban jutottak eszébe a temerini esztendők, a szülőházban eltöltött felhőtlen, majd

viszontagságos napok, régi barátai, akiket túlélte. És a mama. Úgy érezte mindig, hogy ő vezérli a kezeit, pedig egy dologban engedetlen volt, mi több, szószegő. Amikor el kellett menekülnie a gyilkos partizánok elől, megfogadta az édesanyjának, hogy nem ír többé egy sort sem, hiszen ez az átkozott mesterség hozott bajt reá. Istennek hála, életében ezt az egyetlen ígéretet nem teljesítette. Ugyanis ráébredt, hogy annak, aki a zseni lángjegyét hordozza a homlokán, egy dolgot nem szabad: hallgatni. Sőt, kiáltania kell... (A Magyar Nemzetben megjelent búcsúztató részlete)

ILLÉS SÁNDOR

MADÁRFÉSZEK

Abban az időben költöztünk be a tanyáról. A falu szélén laktunk, a temetőkert mellett, nagyapám nádfedeles házában. Innen indult apám minden hétfőn hajnalban talicskával, átment a vízen, és szombaton este jött csak haza. Mi, gyerekek, úgy hallottuk anyánktól, hogy a földet talicskazzák a Tisza túlsó oldalán valahol. Emlékszem, mindig milyen izgatottan vártuk a szombat estét, kimentünk egész a határba, s úgy lestük apánkat, mikor tűnik fel az alakja. Egy kicsit görbe volt a háta, egyik vállát ferdére húzta a talicskaszíj, de az arca, ha minket meglátott, mindig mosolygott.

- Mit hoztál? - ugráltak körül, s ő ilyenkor ráült a talicska szélére, kibogozta a tarisznyát, és lassú mozdulattal kiszedte belőle a kincseket. Néha szép, hamvas barackot hozott vagy mogyorót, sokszor galagonyát, de egyszer egy szép, színes tollú madarat. Napokig hordtam az ingem derekába rejtve, s egy este, amikor meg akartam itatni, kirepült a kezemből. Aznap éjszaka nem tudtam lehunyni a szemem a szomorúságtól.

Nagyapám házának nem is volt udvara, annyira az utca végére épült. Rossz léckerítésén ki-be jártunk, a kertből pedig át lehetett menni a szomszéd udvarba. Odajártunk játszani.

Bognár Pali apjáié volt ez a ház, s én együtt jártam Palival madárfiókákat szedni. Néha áthívott, hogy megmutassa új játékait, néha felengedett bennünket a padlásra, és egy felborított kosárra állva, kiláttunk a kiblilyukon. Messzire lehetett látni, egészen a vízig. Majdnem addig, ahol apám a földet talicskázta. De legjobban a fészkerben szerettünk játszani. Nagy, világos fészker volt a Bognár Paliék udvarán, ott állt a vetőgép, a rosta, hatalmas, falba vert kampón függött a lánchorona, olyan volt, akár egy őskori szörnyeteg. Éjszakára ide tolták be a kocsikat, amelyek előtt nappal lomha, nagy lovak csattogtatták patájukat, s ropogtatták a zablát. Örökös láрма kavargott az udvaron, ajtócsapkodások, kerekek nehéz zörgése, vödörök csörrenése, állatok bögése, indulatos hangok, tele fojtott, fullasztó izgalommal, a nap meg süttött, ökrök kérődztek az eperfa alá kötve és a legyeknek égő, fájdalmas csípése volt. A trágyadomb állandóan füstölgött, gőzölt, és nehéz volt tőle a levegő. A tyúkok az

ármékba húzódtak, a kutya kunkorodó, piros nyelvvel ásított a szalmakazal tövében. Nem morgott már ránk, ismert bennünket.

Bognár Pali azt mesélte, hogy ő a legmagasabb akácfáról is leszedi a madárfészket. De van itt egy olyan fészek, az ő fájukon, amelyikben biztosan kakukkfiókák vannak, mert ő látott már ilyet, meg az apja is mesélte. Felcsigázott érdeklődéssel és szomjas vággyal tekingettünk a fészek felé, és a nyakunk is belefájdult. Aztán én csak megköptem a markom, és nekiugrottam a fának. Pali húga, a Boriska is figyelt, s én elszántam magam, hogy lehozom a fészket. Lehozom, és a kakukkfiókákat Boriskának adom. Tenyeremet összeszúrta a tüske, térdemet felhorzsoltam, de csak kúsztam fölfelé összeszorított foggal. És akkor éreztem, hogy egy ág beleakad a nadrágomba. Hallottam a gyenge szövet hersenését, aztán letről a kacagást. Habzott a szájukon, akár a friss tej. Odakaptam fél kezemmel, és éreztem, hogy végighasad a fenekemen.

Nem is tudom, hogyan értem földre. Vérző tenyeremet a repedésre szorítottam, és hátrálva menekültem az udvarból. Fél napig bujdosam az anyám elől, nem mertem elébe állni. János öcsémnek két üveggolyót és három fülesgombot ígértem, ha nem árul be. De ő mégis megmondhatta, mert mindig árulkodott. Anyám azonban nem szólt. Amikor este lefektetett bennünket, elővette a nadrágomat az ágy alól, ahova rejtettem, s leült vele a lámpa mellé. Én úgy tettem, mintha aludnék, de pilláimon keresztül szűrve minden mozdulatát figyeltem. S ha visszagondolok rá, még most is úgy látom szegényt, ahogy ült ott este, ölében a szakadt nadrággal, a lámpa sárgán csorgó fényével szomorú arcán. Azután elővette a kis varrodobozt - mennyi minden csodálatos dolog volt abban a dobozban -, előkereste a tűt, aztán cérna után kutatott; kirakta a dobozból a csatokat, nadrággombokat, foltdarabokat, arca egyre szomorúbbá változott, szája széle egészen megkeskenyedett, mint sírás előtt. Mindig olyankor szokott sírni, amikor apám nem látta.

Kinyitotta az almáriumfiókot is, ott is kutatott, aztán visszaült az asztalhoz a lámpa mellé. Egy félméternyi fehér cérnaszál volt a kezében, azt fűzte be a tübe. Figyeltem a mozdulatot, aztán elnyomott az álom.

Reggel, amikor megmosdatott bennünket, azt mondta nekem:

- Vigyázz, fiacskám, a nadrágodra. Majd az apád hazajön szombaton, veszünk cérnát, és jobban megfoltozom.

A varrás helyét tapogatva iramodtam a kertbe. Éreztem, hogy csak itt-ott tartja az öltés, kicsit szellős is, de engem akkor jobban izgatott a madárfészek. Óvatosan megkerültem Bognárék szalmakazlát, s láttam, hogy a fészek érintetlenül himbálódik a fa tetején. Később Pali is odajött, adott egy darab zsíros kenyeret, aztán szájára tett ujjal, lábujjhegyen megindult előttem a belső udvar felé. Ide csak akkor mert bevezetni, ha nem volt a házban senki.

Óvatosan kinyitotta a szobaajtót, és intett. Beléptem. Nagyon csodálatos és jó érzés volt. Azelőtt én soha nem

jártam ilyen gazdag emberek szobájában. Egyszer voltam ugyan a tanítónál, aprófát hasogattam neki, de annak se volt ilyen szép szobája. Az ágyak fölött egy hatalmas, aranykeretes kép függött, a szent családot ábrázolta. Az ablakokon függönyök, a padlón színes pokróc és a szekrény tetején piros, sárga és kék poharak. Az asztalon üvegvázában virág állt. Pali azt mondta, hogy papírból van, de én nem hittem, és meg akartam tapogatni. És akkor megdobbant a szívem. Akkorát ugrott, hogy szinte beleszédültem. A dívány sarkában megláttam Bognárék varrodobozát. Szébb volt, mint a mienk, cifra fából készült. Nyitva is volt, és tele volt fényes gombbal, gombolyaggal és cérnával. Pali a szekrényben kutatott, képeslapokat akart mutatni. Nem tartott csak egy pillanatig. Kikaptam a dobozból az egyik cérnaorsót, és villámgyorsan gombolyítani kezdtem. Már egész tele volt a markom, amikor nyílt az ajtó. Csak annyi időm volt, hogy a legombolyított cérnát az ingem alá dugjam - betoppant Pali mamája.

- Mit turkász te a szekrényben? - kiáltott rikácsoló hangon, aztán felém fordulva megkérdezte: - Te mit keresel itt?

Én menekülni akartam, kezemet dobogó szívemre szorítottam, és éreztem az ingem alatt a cérnát.

- Mit dugatsz, he? - kapott felém a kezével, de abban a pillanatban kisurrantam mellette az ajtón. Utánam vetette magát. Hallottam, hogy döng léptei alatt a föld. Papucs nagyokat csattant a kőkockákon, a kapunál már majdnem utolért, mert megbotlottam és elestem. Térdemről lejött a bőr, a nadrágom ismét elrepedt, éreztem, hogy leffeg hátul a leváló rész.

- Tolvaj! Tolvaj! Gyalázatos! - vágott a hangja, de akkor már az utcán voltam. Még tíz lépés, és otthon vagyok. Lehet, hogy a kútba dobom a cérnát, hogy ne találják meg nálam, lehet, hogy befutok a szobába, és magamra zárom az ajtót.

A kapuban nekifutottam anyámnak. Átkarolt, és magához szorított. Akkor ért oda fuldokolva a futástól és a haragtól a szomszédasszony.

- Meglopott a gyalázatos - lihegte. - A szobában találtam.

Anyám eltolt magától egy kicsit, és a szemembe nézett.

- Loptál? - kérdezte csendes hangon.

- Igen, lopott - kapott felém Pali anyja -, odadugta a keblébe. Láttam, nézete csak meg.

Anyám lefejtette a görcsösen mellemre tapadó öklöm, benyúlt az ingem alá, és kihúzta az összekuszált cérnát.

- Tessék - mondta egyszerű hangon az asszonynak, és visszaadta a cérnát. - Nincs rá szükségünk. - Aztán kézen fogott, és bevezetett a szobába. Ott az ölébe vont, és sokáig simogatta a hajam. A szeme fényes volt, mint a tükör a Bognárék szobájában. Azt hittem, hogy megver, de nem bántott. Aztán se bántott. De néhány nap múlva, egy reggel, amikor felébredtem, új nadrágot adott rám. Szép, fekete nadrág volt, abban indultam először az iskolába. Csak később tudtam meg, nagyon sokára, hogy apám egyetlen esküvői ruhájából készült.

BOZÓKI BARNA

SZENT ISTVÁN-ÜNNEPÉLY TORONTÓBAN

A torontói magyar kultúrközpontban, 2009. augusztus 23-án mintegy 300-an vettünk részt egy nagyon szép ünnepélyen. Az alábbi képen látható a rendezvényt levezető Dancs Rózsa, aki az ünnepi köszöntőt mondta. Rózsa a Torontóban megjelenő „Kalejdoszokóp” magyar-angol kulturális folyóirat főszerkesztője és a kultúrközpont sajtóigazgatója. (<http://www.kalejdoszokop.com/>)

A zongoránál Bácsi Tamás látható, aki a torontói Royal Conservatory of Music (RCM) ösztöndíjas hallgatója és már többször ejtette bámulatba a torontói magyarságot csodálatos tehetségével. Ezt a szereplését a nemrég egy autó szerencsétlenség következtében Magyarországon elhunyt Lantos Edithnek dedikálta. Lantos Edith Kodály Zoltán tanítványa volt és 2007-ig, nyugdíjba vonulásáig, az RCM-en tanított a Kodály módszer szerint, és több állami kitüntetést kapott Kanadában munkásságáért.

Tamás zongoraszáma után a Balassi vegyes kórus programja következett. Ez a gimnazista diákokból szervezett kórus már 10 évvel ezelőtt is szerepelt Torontóban. Sokan emlékeztünk akkori szereplésükre és örömmel vártuk őket. Természetesen az énekesek mind mások voltak, de vezetőjük változatlanul Bartal Lajos. A 24 számból álló programjukban mindenki megtalálhatta, amit szeret. A program végén a közönség hosszan tartó tapsal ünnepelte a vendégeket, akik ezt egy szép ráadással viszonzták. A kórusról bővebben a honlapjukon olvashatunk. (<http://www.freeweb.hu/balassikar/>)

A torontói vendégszereplésük létrejöttéért nagyon sokan dolgoztak. Az egyik fő szervező Jordán Emőke volt, aki az alábbi képen látható Bartal Lajossal, miután átvette a kórus ajándékát. Külön köszönetet kapott még Bogyay Elemér, a MVSZ kanadai csoportjának elnöke és a Forrai Levente a kultúrközpont főtítkára. Természetesen, még nagyon sokan segítettek a 32 tagú társaság elszállásolását és ellátását megszervezni.

A szerző felvételei

“...MÚLTUNK TISZTELETE NÉLKÜL A SZÁRAZ KÓRÓK SORSÁRA JUTUNK...”

Kállai András őszinte ember. A Gyergyószentmiklóson nyomtatott könyvének célját frappánsan fogalmazza meg: *“a fiatalok megértik belőle, hogy a hajlott évjáratúak jóval több jóhiszemű baromságot követtek el, mint ők...”*

Kállai András Erdélyben született, amint ő írja, az *“Úr 1949-ik évében láttam meg a holdvilágot, mivelhogy éjszaka volt szerencsém a világra jönni... az épp megáradt Berettyó melletti Jákóhódoson, a Pannon-síkság legszélén, Erdély gyönyörű rónaságán, Királyhágómelléki református egyházmegye területén.”*

Pajkos, élesszemű, nyughatatlan természetű és - mint minden kisgyerek - őszinte, így mindent felfog és a maga módján feldolgoz abból a sok fonásból, ami a kisebbségi sorsba nyomorított partiumi magyarság helyzetét jellemezte. Ha van ú. n. oral history, akkor ez a könyv az a javából: a maga élőbeszédszerű, mosolygató stílusával, a keresetlen őszinteséggel bemutatott eseményekkel, a ceausescu rezsím helybéli szervilis hadának a megnevezésével kordokumentum. A fiatalság életrevalósága, a jó emberi természet azonban mindenben képes felülemelkedni. Felidézi a 60-as évek Beatles korszakát, amikor társaival ő is zenekart létesített: *“Hegyközkovácsiba, a félig kész kultúrház mellett levő községi bika istállóból átalakított színpados mozi terembe, mikor először fellépünk, elektromos őrzőgő zenezámainkkal... a lányok szinte egy kicserélt szemgolyóval tekintenek reánk. Kirívó öltözetünkért a későbbiekben még a rendőrökkel is meggyűlt a bajunk. Vállig érő haj, szűk ákombákom rózsás ing, pattanásig feszülő nadrág, olyan szoknya bőségű trapéz szárral... mi örültebbek voltunk száztizenegyszer, és még gyerekeinket szóljuk meg... A fékevesztett szabadság mai világának rákfenéjén sopánkodunk, de valójában... messze a múltba mi sokkal pillangó szabadabbak voltunk, mint a mai elektronizált nebulók...”*

Érdekes, humoros, izgalmas Kállai András könyve - olvassuk el! Főleg akkor, ha úgy érezzük: nevelési módszerünk csődöt mondott - kamaszkorú gyermekeinket nem tudjuk kordában tartani. Hátha a Kállai-módszer meggyőz arról, hogy ha néha a magunk ifjúkori tévelygéseire gondolunk, mindjárt jobban megérjük a mai fiatalokat is. Aki kézbe veszi a könyvet, nem tudja letenni, amíg a végére nem ér. És “halálra” neveti magát. S ha netán a Göre Gábor töténetek jutnának valaki eszébe, akkor gondoljunk arra, hogy azokat Gárdonyi találta ki leleményes írói fantáziával, Kállai András viszont minden kinkeservert a saját bőrén tapasztalt meg, amelyeket ma fanyar humorral élénk tár. Magyarán: minden szava igaz!

A könyv ára mindössze \$19.50

Megrendelhető: bihargita@hotmail.com; Tel.: 519 785 0732

(Dancs Rózsa)

KÁLLAI ANDRÁS

JÁKÓ-BIHAR-HEGYKÖZI DEÉDES LENGEÉVEK¹

(Részletek)

Ez év szeptember 15-én, szerdán elkezdtem járni óvodába, de egyből közép csoportba, hogy miért azt nem tudom. Vagy későn irattak be, vagy csak ebbe a besorolási osztályba volt szabad hely számomra. Zsarka Marika óvó néninek elég sok baja lett velem, mert a színes építő kockákat mindig a zsebembe felejttem, és csak otthon veszem észre, aztán meg az oldalház sufniájába eldugom, míg szegény apám rátalált. Akkor anyám mindet egy zsákmadzagra kötözi, és a nyakamba akasztja, mint egy gyöngykalárist, és szegényszemre így kell elinduljak reggel az óvodába. Ő meg hátulról kísér egy párlépcsnyire, azt mondja, azért nem jön közel hozzám, mert szégyell egy ilyen enyveskező tolvajnak az oldalán végig menni az utcán. Hogy milyen látvány lehettem, azt jobb nem firtatni, de én büszke voltam rá, mint egy vitézségi fakereszt kitüntetésre. Az én anyám egy egész estét töltött el azzal, hogy a sok idomtalan kockákat rá tudja hurkolni zsákmadzagokra, és még képes volt panaszkodni, hogy ő nem látszik ki a munkából.

Mikor aztán az óvoda nagy termébe belépek fordult a kocka, mert a szégyenpadba kellett üljek, és szünetekbe kis apró kavicsokon térdepelni. Meg kellett fogadjam, hogy többet semmi játékot nem tulajdonítok el. Játékot, azt nem - soha, de mivelhogy a tilalom képeskönyvekre nem vonatkozott, így aztán csak azt viszek haza. Majd másnap vissza is csenem. Egy nagyon meg tetszett így azt megtartottam, a szöveget tudom az óvodából, vagyis a dedóból... így úgy utánozom, mintha folyékonyan olvasnék. Nem magamnak, hanem a két tehenünknek, a Pirkának, meg a Cifrának, mivelhogy ilyen szarvas-marha szöveg volt benne, ráadásul valami arab bógatyásról, mely következőképp szolt:

„Volt egyszer egy Mehemed,
Sose látott tehenet,
Egyszer aztán Mehemed
Lát egy csomó tehenet,
Fehéret, feketét, tarkát,
Meg ne fogd a tehen farkát
Nem tudta ezt a Mehemed
S felrúgták a tehenek!”

Beültem a jászolba és a bemagolt szöveget hangosan olvasom, közbe mutogatom a képeket a két fejőstehennek, azok meg a nagy érdes nyelvükkel mind ki akarják nyalábolni a kezemből. Először azt hittem, hogy tetszik nekik, míg az egyik a nyitott könyvből a lapokat felfalja, és csak a kemény fedél maradt meg. Egy felező seprű nyelével ki akartam halászni a könyv megmaradt fedelét, de a két tehen a szarvával úgy csapdos, hogy el kellett szaladjak onnan. Közbe az ide-oda vickándozásba a mellső lábukkal beássák a ganajos szalmába. Majd este jön a Jó apam be a tehenfejésből, és hozza a bizonyos tehenes könyv fedelét.

- Fiam tudod-e, hogy miféle könyv ez, vagyis volt és milyen

fondorlattal került a jászol elébe? - kérdi vicispáni módon.

- Én sosem láttam - mondom farizeusi hamissággal -, hasonlót nem, ezt meg éppen nem. Valójában, még az istálló környékén se voltam ma, de még a tegnap sem.

- Jótól kérded - mondja erre anyám -, biztos a tehenek vették ki a könyvtárból.

- Meglehet, mint a mesébe - vágom rá.

- Jó neked, fiam, hogy a valóságot is mesének tartod...

Ezzel az ügy lezáródott, soha nem derült rá fény, de bolond is lettem volna, ha bevallom, mehettem volna reggel a nyakamba kötött Mehemed tarka tehenekinek ganajos fedelével. Megfogadtam, ha ezt megúszom szárazon, többet semmit nem hozok el, csak ha kivételesen valami reám ragad. Másnap a tehenistálló kétfelé nyíló ablakát egy krumplival kiütöm, nagyon begazolok, de szerencsére mire kérdőre vonnának, kiagyalom, hogy a Cifra döfte ki a kacskarigós szarvával. Természetesen volt rá időm, hogy a tehenet leláncoljam a jászoltól a máshollétem igazolására. Jó apám a tehenes könyv fedelét szegeli a kitért üveg helyére, legalább valami hasznot tettem, hogy elhoztam a Mehemed szarvasmarha meséskönyvet.

Közbe nagy csoportos lettem, egy év múlva iskolába fogok járni, hisz a betűvetés elsajátítását már nagyon várom. Meg az alanti csibész barátomat, az iskolából... ajjaj!

Volt egy irtózatossan rossz barátom a Varga Miklós, a Miki, ő már ebbe az évbe elsős lett. Egy fatáskával jár iskolába, ahogy az első nap jön haza, bejött hozzám, hogy megmutassa az ábécés könyvet, meg amit kapott az írás és olvasás tudományának elsajátítására.

Én az utcai kerítés melletti öreg gesztenyefa alatt, főzöm a répaszeletet egy üstbe a disznóknak, mivelhogy a dedósokat hamarabb hazaengedik, mint az iskolásokat. A két nagy süldő ott rőfögött a hátunk mögött... (44 - 45. o.)

KALEJDOSZKÓP IRODALMI KÁVÉZÓ

**“Tarka-barka sokadalom” -
INTERAKTÍV GYERMEKMŰSOR AZ ERDÉLYI
M. SIMON KATALIN VERSEIVEL, DALAIVAL
a "Tavasztól Télig" c. gyermekverskötet alapján**

© 2009 design by zaipuklish imagemaker | http://zaipuklish.blogspot.com | © 2009 grafika Végh Ibolya

“Ritmus nélkül nincs rend a világban. M.Simon Katalin verseskötete a négy évszak szabályos lüktetésére épül. E kötet nélkülözhetetlen segítséget jelent minden szülőnek, nagyszülőnek, tanító- és óvónéninek, aki meg akarja ismertetni a gyermekekkel a magyar nyelv ritmusát, dallamát és játékos könnyedséggel akarja gazdagítani a kicsinyek nyelvi kincstárát.”

Mátyás Pince, 840 St. Clair Ave. W.

Jegy: \$10 / gyermek

Érdeklődés - Jegyrendelés: 416 491 4631; 416-654-4926

GERGELY ISTVÁN

ERDÉLY NEM FÜGGETLEN – TÖLÜNK MEGLESZ, MERT MEGÉRDEMELJÜK A FÜGGETLENSÉGÉT

A jövődében Erdélyt nem lehet abroncsokkal, parancsokkal, kötelességre való hivatkozással összetartani. Ezt tudomásul kell vennie az aktuális zsarnoknak, akit nemcsak a román adminisztráció testesít meg...

Egy közösség csak akkor él, ha szívbéli igény van rá, ha szívből viszonyulunk egymáshoz és így akarunk egyet. Erdély lerombolt közösségének romlapjai még nagyon erősek. Ez a rejtett életerő a mai drámai helyzetből is képes kitörni, mert: a szellemi, lelki betegségekkel szemben ellenálló. Önkormányzóképes és még mindig önellátó (lásd a falvakat). Mind a mai napig a családi gazdaságokat semmi nem tudta elpusztítani és még mindig él benne az igazságérzet.

Még mindig van szépérzéke, van benne jóság és hűség. Az életszemlélet és a műveltség képletei a szállóigék és közmondások. Nyelvészetileg, bölcséletileg fölülmúlja a fővárosokat, azokat, akik tanulnak, hogy fitogtassanak. Tapasztalom a rendkívüli szorgalmat és fellelhető a család és a munka szeretete.

Erdély Székely- Magyarsága: szíjas, szívós, visszafogott a fogyasztásban. Kevéssel is beéri.

Ha nem éhes nem eszik, ha nem szomjas nem iszik. Találékony ez a nép és egyedeiben önálló

A paraszt a legfüggetlenebb lény a világon. Keze munkáját azonnal szájába teheti. A földtől mindent megkaphat. Ha kell pénz nélkül az élet legnagyobb eseményeit (esküvő, temetés, házépítés) lebonyolítja.

Erdély magyarsága számtalanszor talpra állt, mert tanulékony, fegyelmeztett és még mindig megszólítható.

Tiszta forrásvidék, ahol sok a falu, tanya, hegyek közé húzódo település. Sajátos éghajlata és történelme van. A város innen él, innen szívja el az erőt. Kiéli, legyengíti. Elhasználja, mint az innen eredő patakokat, tiszta vizeket, amelyeket, befog, majd beszennyezi. Elcsalja, megalázza, kihasználja.

Akit elcsal, annak magva szakad, de az IGE-SZÓ erejéből megújult nép megtisztul, nem pedig gazdag vagy hatalmas lesz.

Egyszerű ez.

Egyszerű, tiszta és boldog.

Székelyerdély ereje, ez a belső világ: emberség, hűség, bátorság, magyarság, tisztaság, egyszerűség.

Erdély ezért FÜGGETLEN!

2009. június 23. Béltek

Tiszti

JAKAB ALPÁR

ÉDES SZÉP HAZÁM A VILÁG VÁNDOR MAGYARJAINAK HIMNUSZA

Magyar vagyok, tévelygő ember
A nagyvilágban helyem nem lelem
Bármilyen jó vagy mostoha lesz sorsom
Mindig hű lesz hozzád, Hazám, magyar szívem

Ó, Istenem ! Ne engedj elveszнем
Kérlek, ne hagyj, hogy elmosson az ár
Bármilyen szép és jó e nagyvilágban
Ó, szülőföld, Magyar szívem, magába zár.

Édes szép Hazám, elveszítelek
Ó, ne engedd, Uram, hogy elfeledjelek
Legyen az utam feléd csillagokkal szórva
Vesse le rám fényét a Nap s a Hold
Legyen e föld az örök megnyugvásom helye
Hol jó anyám altatót dalolt

Ó, édes szép Hazám, nyújtsd felém kezed
Ölelj magadhoz, mint saját gyermeked
Ne engedj félnem, ha rám borul az éj
Segítsél látnom, ha elvakít a fény
Sodorjon sorsom e földön bárhova
Te légy a szívemnek az örök otthona

Ó, Teremtőm, kérlek, adj erőt,
Hogy átlássak a vándor út porán
És ha eltévednék, igazítsd majd lelkem
Oda, hol vár az ős szülőházam

2009. június, Burligton, Ontario, Kanada

BÁCSALMÁSI ISTVÁN

EMLÉKEK AZ EMERICÁNÁRÓL

Mészáros István professzor kutatásai alapján írott több könyve foglalkozik az 1946-48-as évek korszakot jellemző eseményeivel és fényt vet Mindszenty bíboros és a magyar-orsz kommunizmus történelmi küzdelmére. Az adatokban több alkalommal is szó volt, mint egyik kisebb mellékszereplőről, a katolikus Emericánáról is. Olvasva Mészáros professzor könyveit, sokan, akik akkor és az odavezető években figyelői, talán közvetlen érintettjei is voltunk az eseményeknek, az emlékek sorozatát élhettük végig.

Úgy érzem, egy kis ismertetőt kell írnom az Emericánáról, erről a katolikus egyetemi egyesületről, amelyik az első világháború tragédiáinak könnyítésére alakult és a második világháború tragédiái részeként, a kommunista hatalom rendeletére szűnt meg.

A magyar katolikus egyetemi és főiskolai hallgatók legnagyobb egyesülete 1921-ben alakult Bitter Illés zirci apát és Schwartz Elemér ciszter rendi egyetemi tanár elgondolása szerint. Minden valószínűség szerint, mind az alapításban, mind az egyesület irányításában, Schwartz Elemérnek jutott az oroszlánrész. A név, Emericana, a latin Sanctus Emericus, Szent Imre, a magyar katolikus ifjúság védőszentjének, Szent István királyunk fiának a nevéből származott. Ez a latin-magyar kettősség az egyesület szervezetén, beosztásán keresztül is végighúzódt és szimbóluma lett a katolikus-magyar egységnek, amely katolikus részről valamilyen formában mindig kifejezést nyert és nyer ma is.

Az Emericana két fő tagozatból állt. Az egyiket, a társadalmi részt, a már végzetek, a "dominusok" vagy öreg urak, a nagyasszonyok és az egyetemet és főiskolát végző diákok közössége alkotta. A bajtársi résznek csak az egyetemekre és főiskolákra beiratkozott diákok voltak tagjai. A bajtársi Emericana bizonyos függetlenséggel rendelkezett a csak ifjúsági kérdések tárgyalásában és megoldásában. Vezetője a presidium élén álló prezidens, legtöbbször utolsó éves hallgatókból választották. A bajtársi rész az egyetemek fakultásai szerint csoportosult. A társadalmi tagozat a korporációk, földrajzi egységek, városok, megyék vagy különleges területek neve alatt működött, így is jelezve, erősítve az országhoz, a területhez való tartozást és magyarságtudatot. A Trianon utáni időkben ennek különös jelentősége volt. Rám azonban a legnagyobb hatást a világosan "családi" egység, hölgyek, urak és a mindkét nemű fiatalok közössége tette, mert jelképezte a családi egységet. Ez a jelkép így állandóan rámutatott arra a kötelességre is, ami a az Emericana menzája és collegiuma révén is kifejezésre jutott: a fiatalság rászorulóinak anyagi támogatását. Hasonlóan feladata volt a katolikus múlt társadalmi értékein nyugvó, gyakorlati katolikus és magyar

öntudat, a szociális gondolkozású egyének nevelése. A társadalmi körnek egyik igen híressé vagy hírhedtté lett és állandóan támadott, kigúnyolt feladata volt a családi szórakozások, táncok rendezése is. Szerencsére a ciszterek jól tudták, hogy milyen igaz a mondás, hogy "katolikus módon könnyebb imádkozni, mint szórakozni" és állták a gúnyokat és támadásokat. Az Emericana Bál a magyar társadalmi események egyik legsikeresebb, legszebb eseménye lett már az 1930-as évek közepe felé.

Amikor én az egyetemre kerültem és az Emericana tagja lettem 1940-ben, az Emericának közel 18-19 ezer tagja volt vagy 72 korporációban és a bajtársi tagozatban, míg gyűléseik száma évente 15 ezer körül lehetett. Az Emericana politikai álláspontot nem írt elő, de megkívánta, hogy tagjai a katolikus tanítás és a magyar alkotmány szerint cselekedjenek. Az Európában mind erősebben felnyomuló náci gondolkodás és kommunizmus elleni küzdelem nem politikai, de nemzeti önvédelem és katolikus világnézet kérdése volt, és természetes volt, hogy a folyóiratában, a gyűlésein ellenállását mindenkor világosan kifejezte. Példamutató és igen nagy nevelő értékű volt az az emericanas vélemény és törekvés, hogy a mind hangosabbá, durvábbá váló társadalmi, politikai vitákban és bármilyen provokáció ellenére mindig csak a tényekre hivatkozott, soha sem becsmérelt és nem tételezett fel ellenfele részéről valamit, amit ők maguk ki nem fejeztek. Sajnos, az évek múltával katolikus támadások sem hiányoztak. Ilyen esetekben, amennyire én emlékszem, részünkről a válaszok mindig elmaradtak. Ezek a támadások kezdetben engem nagyon zavartak, értelmetlenek és sokszor igen fájók voltak. Később világos lett, hogy a sokszor külső vagy belső erők által szított támadások egészen más célokért történtek, mint maguk a támadók egy része is hitte. Ez a világ előttem akkor bontakozott ki teljességében.

Annak, ami engem a bajtársi Emericana vezetőjévé tett, csak a végső kifjldésében voltam szereplője. A bajtársi tagozat prezidense elfogadva a jól hangzó, egységes, országos ifjúsági csoportosulás szükségének érvét, beleegyezett, hogy résztvesz az előkészítő tárgyalásokon. Saját munkatársait azonban erről nem tudósította. Más és érdekelt egyesületek vezetőivel való baráti kapcsolatok útján azonban mindez rövidesen kitudódott és az illető elvesztette tisztességét. Az elképzelt országos egyesület legközelebbi gyűlésére ketten voltunk delegálva, hogy bejelentsük az Emericana visszalépését. Az ok a bennünket a „hitlerjugendre” emlékeztető szövetség alakításával szembeni ellenszenv volt. Az üressé vált prezidensi tisztségre rövidesen engem választottak meg, ami szokatlan volt, hiszen én még csak másodéves egyetemista voltam.

Akkoriban sűrűn fordult elő, hogy a külpolitikai nehézségek miatt az ország kormánya belpolitikai okok nélkül is változott. Ebben a változás-sorozatban a Kormányzó bizalmát élvező Kállay Miklós lett a miniszterelnök. Pár hónappal később Kállay meghívást

küldött a magyar ifjúsági egyesületek vezetőinek tanácskozására Lillafüredre. A püspöki kar és az Americana beleegyezésével a bajtársi rész is és én mint az új prezidens jelentünk meg. A gyűlés igen rövid ideig tartott. Kállay kívül néhány miniszter, államtitkár és egy magasrangú nyugalmazott tábornok, Béldy altábornagy vagy akkor már vezérezredes voltak jelen a fiatalság egyesületeinek képviselőin kívül. Antal István látszott az igazi rendezőnek és Kállay megnyitója után ő vette át az ismertető, a célokat is tárgyaló vezető szerepét. Pillanatok alatt világossá vált, hogy itt most már a kormány védelme alatt álló „egységes” ifjúsági szervezetről van szó. Ez nem volt kevésbé veszélyes. Mi egymásra néztünk és tudtuk, mi a teendők. Kállay meglepetésére én engedélyt kértem a szólásra és bejelenttem az Americana visszalépését a tanácskozástól. A meglepetésben most rajtunk volt a sor. Kállay egyszerűen bezárta a tanácskozást és arra kérte a résztvevőket, hogy várjanak a Budapestre való visszautazás idejére. Nem volt kétséges, hogy Kállayt másként tájékoztatták.

Az úton hazafelé mi meglehetősen „nyugodtak” voltunk. Senki bennünket nem zavart. Antal István ült mellém egy rövid időre elmondani, hogy mennyire sajnálja, hogy mi teljesen félreértettünk mindent, amit ő mondott. Nem tehettem mást, mint megköszöntem a tájékoztatást.

Budapestre visszaérve, még le sem ráztuk az út porát és már megkaptuk a meghívást Esztergomba. Ott Serédi hercegprímásnak jelentettük a történeteket, aki a rádió és a híradó számára nyilatkozatot tett közzé. (A híradó a mozik számára készített híryanag volt, amit a filmek megkezdése előtt vetítettek, és így a rádió mellett igen kitűnő tájékoztatója volt az ország lakosságának.)

Határozottan emlékszem, hogy ezekben az években mind többet kellett védekeznünk azért, mert egyetemi, értelmiségi egyesület vagyunk és így, egyesek szerint, „ellensége” a sok rétvű, sok színű „népi” mozgalmaknak. Addig, amíg csak a népi írókról beszéltünk és az irodalomra gondoltunk, addig semmi baj nem volt. Természetesen olvastuk, szerettük és értékeltük az olyan könyveket, mint Illyés Gyula (Puszták népe), Erdei Ferenc (Futóhomok), Féja Géza (Viharsarok) és a többieket, Szabó Dezső, Németh László, Veres Péter vagy Kovács Imre és mások munkáit, akik a politikai színeződés ellenére mindig is megmaradtak a magyarság tehetséges íróinak, nemzetünket tanító, szerető vezetőinek.

A népi írók mellett felerősödött, nevüket használó politikai csoportok azonban nem megértésre törekedtek, hanem a maguk számára követeltek egy olyan politikai és társadalmi kizárólagosságot, ami azelőtt ismeretlen volt a magyar társadalomban. Bűn volt nem parasztnak születni, más osztályhoz tartozni, különösen értelmiséginek lenni. A népi szóból az idő múltával tartalom nélküli jelszó is lett arra a célra, hogy a politikai marakodást nem politikai oldalra is átvihessék. A középosztály, az értelmiség, ahogy egész csoportok a szavakat használták, csak arra volt jó, hogy a

bármilyen osztályba született és tanult akkori értelmiséget az elmúlt évszázadok minden hibájával terheljék és kikapcsolják a magyarság önvédelmének harcából. Az ország történelmében, a távoli és közelmúltban egyaránt, volt elég hiba, aminek javításából mindenkinek jutott volna elég. Ehelyett azzal, hogy a modern, a haladó, a népi jelzők a hibátlanság elismervényeivé lettek és minden más a haza ellenségévé minősült, a szükséges és közös önvédelem lehetetlen volt.

Itt egy kicsit el kell térnem az eddig írtaktól és magamról, családkról kell hogy beszámoljak azért, hogy az én személyes magatartásom világos legyen ezekkel a kizárólagosságra való törekvésekkel szemben, ami legalább annyira személyes volt, mint amennyire emericanas nevelés.

Első vándorlásom Budapestre hat éves koromban történt a szüleimmel. Édesapám változtatott addigi munkakörén, kis fűszerkereskedéséből rendőrnek ment Budapestre, és rövidesen az egyik kerületi irodán dolgozott, majd további tanulás után később detektív lett. A nagyobb család tagjai mind apai, mind anyai oldalról kiskereskedők, kisiparosok – hentes, szabó, cipész, fűszeres, kovács – voltak és mindannyian kapcsolatban maradtunk egymással, bárhova is mentünk a faluból. Bácsalmás három nyelvű nagyközség volt Bács megye déli részén, igen közel az én születésem idejében már elcsatolt Szabadkához. Az első hat évben igen jó úton voltam, hogy én is három, magyar, német és bunyevác nyelvű magyarként nőjek fel. Budapesten azonban két nyelvet végül elvesztettem. Iskoláimat az egyetemig bezáróan ott végeztem. Az iskolai nyári szünet legnagyobb részét azonban szülőfalumban töltöttem bátyámmal együtt. Az állandóan többféle behatás természetes állapot volt a családban, sok mindenben különböztünk, de mindannyian katolikusok voltunk. Ez a családi kapcsolat megtartott „falusinak” s annak ellenére, hogy 21 évet Budapesten éltem, nem lettem „pesti”. A falu három nyelve nem volt kevert, de három egymástól külön-külön használt nyelv maradt. A falu nem volt híres arról sem, hogy az emberek egy külön, izes tájszólással beszélt nyelven vagy kifejezésekkel beszéltek volna és a kialakult egyszerű, úgynevezett hétköznapi életforma segített beilleszkedni mindenbe később is minden belső, külső változás nélkül.

Az Eméricanában belül azután lassan, de megértettem, hogy a belső emberi hibákon túl az értelmiséget érintő és következetes támadásokért „külső” okokban is keressek magyarázatot. Ez sokszor igen nagy terület volt. Politikai jobb és bal; népi jobb és bal; polgári bal, Szent-Györgyi professzor szegedi csoportja; a Turulisták; sajnos katolikus csoportok is, akik azután elvileg „be is szüntették” a bajtársi Eméricana működését. Erről az értelmetlen eseményről Mészáros István is beszámolt A Conti utcától Recskig c. könyvében (Eötvös József könyvkiadó, Budapest 2007) az 1946-os Actio Catholica és a Katolikus Diákszövetség balatoni konferenciájáról írt részben. Másutt, más jelentést idézve Mészáros professzor ennek a törekvésnek észszerűbb

ellenkezőjéről is beszámolt. Egyébként jóval később az én tulajdonomba került titkos rendőri jelentés is annyi hibával volt tele, hogy nem csodálom a politikai vagy rendőri jelentések, vádak zagyvaságát. Veszélyük éppen valótlanságukban volt.

Ha a nyilvános elítélések, gúnyolódások nem jártak eredménnyel az Emericana ellen, akkor a támadók az Emericana ifjúsági vezetőségének tagjaiból igyekeztek a maguk részére vezetőket toborozni. Őszintén-e vagy csak bomlasztás céljából, nem tudni, mert azok sem voltak sikeresek. Talán semmi sem mutatja jobban ennek a több oldalú és szerintem már beteges „kizárólagosságra” való törekvésnek akkori hatását rám, mint az alább idézett vers. Nem tudom, mikor írtam, de évtizedeken keresztül elkallódva megmaradt és régi könyveket lapozgatva pár hete találtam meg. Nem irodalmi értéke miatt idézem:

Kizárólagosság országa

Csak osztályról írtak,
beszéltek
Nem emberekről.
Egész osztályt ítélték el,
Ott mindenki viselte bűnét
Mint Ádámtól keltezett.
Viseltem én is,
Noha nem oda születtem.
II.
Egész osztályt is
dicsőítettek, magukét.

Ott mindenki szent volt:
Oda született vagy oda
tanácsolt.
Bűnösök és szentek,
egymástól
Igy rendezettek.
A sors mégis közös:
magyarok
Pusztulunk egymás ellen.

A német megszállás napján a soproni bajtársi Emericana látogattam. A rendőrség természetesen betiltotta gyűlésünket és engem visszatanácsoltak Budapestre, amit sürgősen meg is tettem. Amennyire emlékszem, Sopronban éppen azt mondtam el, hogy milyen meglepetés volt a pár nap előtti, a szokásos március 15-i tisztelgő látogatásunk Horthy kormányzónál. Meglepő, mert a Kormányzó olyan nyíltan és lekicsinylően beszélt Hitlerről, amit ha nem hallok magam, nem hittem volna el senkitől. Érthetővé vált, hogy a tömeges „ellenállási” mozgalmak a Kormányzó nevével miért kapcsolódtak össze és a „nyilasok” miért szidták annyira Horthyt. A német megszállás után, tiltakozásul, az Emericana idiglenesen beszüntette működését. Én is megkaptam katonai behívómat és bevonultam Székesfehérvárra, majd onnan a tisztiiskolára vezényeltek Érsekújvárra.

Noha a most következő részlet nem szorosan emericanas történet, de mert annyira különleges és semmilyen formában soha nem hallottam, olvastam róla sem otthon, sem az emigrációban, úgy érzem, a történeteket ismertetni kell. Órákon belül, ahogy megtörtént, a tiszti iskolában mi is megtudtuk Szálasi hatalomra jutásának a hírét. A szokott gyakorlatok helyett először a laktanyákba vezényeltek vissza bennünket és amikor az arany csillagosok,

néhány miniszter is megérkezett, így Jaross Andor is, mindenkit a gyakorlótérre, közös, ünnepélyes eskütételre vezényeltek. Semmi ünnepélyességet nem érezve, lehajtott fejjel, búsan mentünk a gyakorlótérre és a különböző vezényszavak szerint vártuk az eskütétel megkezdését. Az iskolaparancsnok megnyitó szavai után Jaross Andor mondott beszédet a mi kötelességeinkről. A beszéd után a legmagasabb rangú tiszt bejelentette a Szálásira való eskü megkezdését és a szokott módon tagolta is előre az eskü szövegét. Amikor az első mondatrésznél megállt várva, hogy a szöveget ismételjük, mélységes csönd volt a válasz. Mindannyian szótlanok maradtunk. A csönd fülzsongatóvá lett. Az emelvényen állók első megdöbbenése és zavara után valaki leszidta az egész tiszti iskolát és az eskü szövegét újra olvasták. Az eredmény nem lett más, és a csönd folytatódott. Mindenki érezte, hogy valamit tenni kell, hogy a feszültség kezelhető legyen. Jaross lépett a mikrofonhoz és határozott hangon bejelentette: az eskü szövege akkor is érvényes, ha a szavakat mi nem ismételtük. Ez az okosság, hála Istennek, elérte a nem várt, de szükséges hatást: az egész iskola finoman, de határozottan és megkönnyebbülten nevetni kezdett. A haragos, új vezényszóra megindultunk vissza a laktanyákba. Féltém a következményektől, de büszke voltam ismeretlen társaimra. A mi egységünk parancsnoka, tartalékos tiszt, civilben tanító, igen kedves ember volt és amikor bejött hozzánk, csak annyit közölt, hogy az iskola minden biztonnal már másnap Németországba megy egy visszavonuló csapattest kíséretében.

Számomra ez a bejelentés nem jelentett mást, mint szökést. A körülmények között még Horthy alatt sem mennék német honba magyar hazát védeni, Szálasi el nem ismert kormányzósága alatt még annyira sem.

Azon gondolkodtam, hogy innen vagy majd útközben kíséreljem-e meg a szökést, amikor hívtak az irodára. Ott láttam bátyámat mankóval s megtudtam, hogy gyakorlat közben lezuhant és szabadságon van. Édesanyám is vele jött a látogatásra. Engedélyt kaptam 15 percre, hogy velük lehessenek. Kimenve az irodából, én azonnal a kijárat felé irányítottam őket s velük együtt egyszerűen én is kimentem a laktanyából és kérésre lassan elsétáltunk egy darabot túl a laktanyán. Bátyám már tudta, mit csinállok, de nem tiltakozott ellene. Az ottani főúton sűrűn jöttek német katonai teherautók s teljes egyetértésben leállítottunk néhányat, míg találtunk egyet, amelyik Budapestre ment. Egy sebesült katonát és kíséretét igen kedvesen felvették. Ennél biztosabb körülmények között akkor, igazoltatások nélkül és gyorsabban nem utazhattunk volna. Még világosban érkeztünk Budapestre. Útközben megbeszéltük, hogy Budapesten azonnal ellenállási s elsősorban katonai ellenállási kapcsolatot keresünk. Én tudtam a Magyar Frontról és a kívánt kapcsolat nem is váratott magára. Mindketten igazolványt kaptunk egy illegális „Karhatalmi Zászlóaljtl” és így egyenruhában maradva új fejezete kezdődött életünknek.

A következő rész néhány adatát jó barátom és emericánás, ellenálló társam, Dr. Ligeti Imre Az Emericánáról c. írásából vettem, amelyik a „Magyarország 1944” c. könyvsorozat harmadik kötetében jelent meg. (*Fejezetek az Ellenállás Történetéből, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1994*). A könyv megjelenése után ismertem csak meg a sokrétű és formájú ellenállás több részletét, saját csoportom teljes történetét is, mert az alatt a pár hónap alatt, amíg az orosz csapatok meg nem szállták Pestet, én végrehajtottam, amit mondtak, másról tudni nem akartam, semmiről soha senkit nem kérdeztem. Itt is, amennyire lehetséges, csak a magunk cselekményeiről írok. Többes számot használok, mert szinte minden esetben bátyámmal együtt vettünk részt a parancsok végrehajtásában. Annyit azonban éreztem, hogy az illegalitás mögött voltak legalis kapcsolatai is a „karhatalmi zászlóaljnak”, mert máskülönben értesülései nem lehettek volna olyan pontosak. Miután az igazolványunkkal biztosan járhattuk az utcákat, én órákon belül kapcsolatba léptem Pálffy Józseffel és felhívtam a figyelmét arra, hogy az Emericana ház „üres” és ha úgy gondolja, hogy a Magyar Front használni tudja az épületet, „vegye tulajdonba.” Endrédi apátúr és Dr. Schwartz Elemér is támogattak ebben a lépésben, ami mindenképpen jobbnak látszott egy német vagy nyilas birtokba vételnél. Így is történt, és a mi kis katonai alakulatunk lett a lakója az épületnek.

Ennek a katonai csoportnak, mint minden más és számos „ellenállási” csoportnak működése sokszor zavart, jövőjében bizonytalannak, de megfontoltnak látszott és sok szerencsével sikeres is maradt. Mint említettem, igyekszem csak emlékezetből és a magunk cselekedeteiből példaként idézni néhányat csupán. Például a kapott parancsoknak megfelelően, az Emericana házból vezettünk járőröket, hogy megakadályozzuk a „behívott diákoknak” németek által ellenőrzött laktanyákba való elhelyezését. Legtöbbször a vonatállomásokon gyűjtöttük össze a megérkezetteket vagy kijelölt gyülekezőhelyekről vezettük a diákokat „semleges” területre, és végül egyenként küldtük őket haza. Máskor a lefoglalt járműveket tettük használhatatlanná. Ugyanígy, a lefoglalt vörös kereszt mentőkocsikat szállítottuk különböző kórházakhoz. Nem egy alkalommal a bérházakban náci, nyilas célra tárolt fegyvereket foglaltunk le és szállítottunk biztos magyar katonai kezekbe. Több alkalommal nyilas karhatalom által letartóztatott katonai szökevényeket szabadítottunk ki és engedték őket szabadon. A bizonytalanságban a biztos fellépés több eredményt hozott, mint azt el lehetett képzelni. Ennyit a mi ellenállásunkról.

Az 1945-ös évnek a vége, illetve karácsonya személyileg is jelenős lett. Karácsonykor volt az eljegyzésem Dér Klárával és a két család együttes karácsonyi és eljegyzési vacsorája – krumplipaprikás – soha sem ízlett olyan jól, mint akkor.

Az összeomlás, az oroszok bejövetele Budapestre a zászlóalj kötelékében ért, s az előzőleg kapott parancs szerint

civilbe öltöztünk és igyekeztünk átvészelni a megszállás első napjait, heteit. Kisebb-nagyobb nehézséggel ez is sikerült. Nemsokkal a megszállás után bátyám is, én is az oroszok fogságába kerültünk „romtakarítás” céljából. Bátyámnak, romot sosem takarítva, csak Gödöllőről, az orosz katonai táborból sikerült megszöknie, nekem még Budapesten, mielőtt szétosztottak volna bennünket különböző céljaira. Ettől kezdve nagyon vigyázva, egy új közlekedési módot tanulva, igyekeztünk szabadnak maradni.

A harcok befejezése után az Emericana visszanyerte Bástya utcai székházát és ismét működni kezdett. Mihelyt az lehetséges lett, én a „felszabadult” egyetemi városokban a különböző emericánás alakulatok látogatásába kezdtem. Mondanivalóm mindenütt ugyanaz volt: a háborút elvesztettük, amiért fizetnünk kell. De igyekezzünk a békét megnyerni, ami azt jelenti, hogy minden politikai álomkergetés helyett fogadjuk el, ami nem változtatható, forduljunk a könyvek felé. Nekünk tanulnunk kell. Hitünk és magyarságunk segítségével illeszkedjünk bele az új körülményekbe.

Míg a budapesti egyetemeken mozogtam, semmi ellenséges véleményről nem volt tudomásom. Szegedi egyetemi látogatásom után azonban rövidesen a Népszava közölt egy cikket, amelyben támadott mint emericánás vezetőt. Közben azonban Rajk László rendeletileg beszüntette a katolikus egyesületeket, köztük az Emericana is, s így a sajtótámadás ebben sem volt pontos, mint minden más állításában sem, ahol nem a tények, hanem a gyűlölet volt a mérvadó. A kormányrendelet azonban befejezte az én emericánás működésemet és rövidesen meghozta az első idézést a politikai rendőrség Andrassy úti székházába. A kihallgató tiszt is mint emericánast vádolt különböző és valótlan tények miatt, közel a Népszava cikke alapján. Több órás kihallgatás, fenyegetés, de általam minden nyilatkozat aláírásának megtagadása után szabadon bocsájtottak. Hasonló megidézést még két alkalommal kaptam, de az őr be sem engedett az épületbe. Képzem, milyen látvány lehetett, amikor az őrrel vitatkoztam: valaki, aki be akar menni a titkos rendőrség székházába. Én viszont csak arra gondoltam, hogy a legközelebbi vád a „meg nem jelenés” lesz és arra most készítik a tényeket. Mindenesetre még egy látogatásra az épületen belül már nem került sor.

A beszüntetett Emericana épületét egy időre újra Pálffy József vette át mint a Demokrata Néppárt elnöke. Mint Pálffy József titkára nekem is megmaradt a kapcsolatom a házzal.

Ami volt emericánás társaimat illeti, többen ott voltak az esküvőnkön és utána is látogatták az „önképző körünket”, amit feleségem segítségével tartottunk, és cseréltünk híreket, véleményeket, erősítettük egymást és hitünket a politikai változás lehetőségében. Ez folyt addig, amíg el nem kellett hagynunk az országot.

Attól kezdve, és azóta is, az Emericana jelvénye mindig ott van kiskabátom hajtókájának gomblyuka mellett.

SÁNDOR MARY

MIELŐTT ELFELEDNÉM...

Megöregedtem.

Többeket, akiket szerettem, elvesztettem már mindörökre. Életem a gyermekeimé és az unokáimé. A lakásomban egyedül élek, nem nagyon főzök magamnak, mert nincs sok kedvem hozzá, s mivel nem lehet mindig port törülgetni sem a velem öregedett bútoraimról, így sok időm van meditálni, gondolkozni. A múlt egyre közelebb, és közelebb jó, az elmúlt idő lerövidül, s ha kart nyújtok, szinte el tudom érni, meg tudom érinteni azt a húsz évest, aki nemrég én voltam. Igen, nem rég, - mert úgy érzem, - több mint ötven évvel ezelőtt.

A nap még ragyogó fényt vetett a tengerre, bár már késő délután volt. Szótlanul, egymás kezét fogva álltunk a hatalmas tengerjáró hajó felső fedélzetén Karcival. A hajó orrában, a korlátba kapaszkodva néztük az elbűvölő látványt, a természet lenyűgöző szépségét.

Búcsúztunk Európától.

A láthatár egyre bővült, amint magunk után hagytuk a gibraltári szorost, de bal oldalra tőlünk még láttuk az afrikai partokat. A hajónk előtt, mint egy mesébe illő játék, száz és száz delfin táncolt a Medditerrán tenger kéklő vizében. Mindegyikük egyszerre, egy ritmusban ugrott fel a vízből a hajó előtt, kecsesen mutogatván ezüstösen csillogó testüket, taktusosan, akárcsak a Kán-kánt járó táncosnők a régi Orfeumok színpadán. Majd visszabuktak az azúr mélységbe, csak azért, hogy ugorhassanak fel újra a nap felé. Ismét és ismét és ismét. "Búcsúztatnak," gondoltam. Majd siklottunk, repültünk a tükörsima vízen, és egyszer csak Európa nem volt többé. Hajónk kifutott a végelláthatatlan Atlanti óceánra. A hátam mögött a szeretet eltéphetetlen köteléke próbált viszhúzni, kért, könyörgött: "Gyere haza."

Érezni véltem arcomon drága jó Anyám simogató kezét, s az Édesapám erős karjának biztonságadó ölelését. Lelkem látta Nagyapám és Nagyanyám könnyáztatott arcát, látni vélte, amint öregesen egymásra borulva zokognak együtt: "Elment, elment."

Még éreztem magamban a múlt nyár akácvirágos illatát, s hallottam a budapesti sárga villamosok zajló csilingelését. Még bennem élt a Dunapart s a hétvégi hűvösölgyi kirándulások emléke. Zugló lombtelt, csendes utcái, a mindig nyitva tartott házi kapuk barátságos tártsága, s a nemrég elhagyott gimnázium tintaszagú osztályai mind-mind velem voltak, sírtak, tomboltak, követeltek: "Gyere vissza, gyere vissza."

Hazaszeretet.

Valami, ami soha nem változik, nem fakul, nem hagy el. Ma is azt vallom, hogy Magyarországon melegebben süt a nap, és sárgább a fénye. Zöldebb a fű, és kékebb az égbolt. Lehet, hogy nem így van a valóságban, de szerető szívem így emlékezik. Mert mindörökre bennem él hazám jósága, büszke múltja, sokszínű tájának kies szépsége, a Garatna

völgyétől az alföldi gémeskutakig, s a Kékestetőtől a türkizszínű csillogó Balaton vizéig. Mindig enyém, mindig velem.

De ott, a Vulcania nevű olasz tengerjáró hajó fedélzetén más, ilyesztő, rémítő emlékek is eszembe jutottak. Felszínre törtek bennem a világháború borzalmi, a bombázások, a rombadőlt épületek élve eltemetett emberáldozatai, ártatlanok üldözése és gyilkolása a koncentrációs táborokban, a messziről érkezett idegen katonák rombolása, pusztítása, gyújtogatása, majd, nem sokkal később, a szovjetizmus Magyarországon. Erőszak és megfélemlítés, ártatlanok bebörtönzése, kilakoltatása - ez is Magyarország volt mindaddig, míg kitört a forradalom 1956-ban, a magyarok hatalmas hősiességgel küzdött forradalma az idegen és a belföldi kommunizmus embergyilkos, lélekölő elnyomása ellen.

S ott, a fedélzetén, hallani véltem a hátam mögül hallatszó szovjet tankok Magyarországra visszatérő hernyótalpainak félelmetes nyikorgását, aknák súvítását, magyar anyák gyermektemető síkolyát. Láttam a többnyire fiatal, szinte gyermekszámba vehető magyar forradalmárokat, akik életüket adták, - talán mindhiába, - hazánk szent szabadságáért, függetlenségéért. Kioltott éltük, utcaőre folyt vérük gyógyíthatatlan, soha be nem gyógyuló fájdalmas sebet vésett lelkembe.

Nem, nem fordulok vissza, nem nézek hátra, bármennyire is fáj a búcsú. Tartok ezzel az ifjú férfival, aki a jövőm, s akivel egy pár héttel ezelőtt a Bécs melletti Maria Enzersdorf-i templomban azt ígértük egymásnak, hogy holtodiglan, holtomiglan...

És azután.

Tapasztalt bizonyossággal mondhatom, hogy az Atlanti Óceán februárban nem túl barátságos. Őt napig tartó, Kanadába vezető átkelésünk alatt vihar vihart követett, napfényt nem láttunk, csak gomolygó fekete fellegeket, s hajónk tehetetlenül vergődött a körülöttünk tornyosuló, több emelet magasságú hullámokban. Majdnem minden utas tengeri betegséget kapott, fedélzeteket zártak le, mert a zajló tenger hullámai keresztülcsaptak rajtuk. Az állandósult szürke ködön keresztül néha láttunk a messzeségben valamit, mely úgy tetszett, mintha egy labda dobálódzna a tajtékzó víz tetején. Később megtudtuk a tengerész személyzettől, hogy az egy másik hajó volt, neve Arosa Star, mely Bremerhavenből indult, és szintén Kanadába tartott.

Az Arosa Starra jól emlékezem, mert egy pár hónap elteltével ez volt az a hajó, amely hozta drága Anyámat, aki minden akadályt leküzdve jött utánunk, és megtalált minket Kanadában.

1957. február 28-án a Vulcania befutott a halifaxi kikötőbe. A kikötő épülete nem volt más, mint egy óiásra méretezett barna kunyhó. Minden szó, mit hallottunk, idegen és érthetetlen volt.

Mivel este érkezünk meg, kaptunk vacsorát a kanadai emigráció halifaxi hivatalnokaitól, miközben egy tolmács

segítségével letelepedési igazolványokat állítottak ki számunkra. A vacsora a most már megszokott, de akkor még nagyon idegen ízű, édeskés, fehér vattakenyér volt, két szelet összetéve, s köztük valami ragadós barnaság, felismerhetetlen ízzel. A hatalmas méretű kunyhó korhadt szagú barna deszka mennyezete alatt tétlenül ácsorogva majszoltam a kenyeret, ami alig akart lemenni a torkomon, mert a sírás nagyon fojtogatott. "Uram Isten, mit keresünk mi itt?"

Egy pár óra múlva mi, magyarok, a Vulcania volt utasai, mindannyian vonatra szálltunk, anélkül, hogy tudtuk volna, hová megyünk, és miért. Elindultunk, és egy tolmáctól megtudtuk, hogy Kanada nyugati tartományának egyik városába, a british columbiai Vancouverbe szállítanak minket. Kivétel csak azoknak a személyeknek adatott, akikért a már itt élő rokonságuk, vagy barátaik eltartási garanciát vállaltak.

A vonatunk nagyon kényelmes volt, s a kanadai táj, amit a vonat ablakain keresztül láttunk, változatos gyönyörűséggel bontakozott ki előttünk. A vonatozás, akárcsak átkelésünk az Atlanti Óceánon, 5 teljes napon és éjszakán át tartott. Kanada keleti részén látott, élénkszinűre festett faházakat felváltották Észak Ontárió fenyőkeretes, fagyossá dermedt tavai. Embert nem láttunk, kivéve itt-ott a sínek mellett dolgozó, vastag parkákba bugyolált munkásokat. A préri aludt, a nyáron megmunkált föld pihent, és mindent, mindent hó takart, mint egy hatalmas, fehér lepedő, maga alá temetve és sterilizálva mindazt, ami élet. Elvéve láttunk egy-egy autót a mellettünk futó országutakon, de különben úgy tetszett, mintha lakatlan lett volna ez az ország.

A Sziklás hegység fenséges pompája váratlan csodálattal töltött el mindannyiunkat. Hófehér, égbenyúló hegycsúcsok, fenyőerdők, halványkéken fénylő havasi tengersizemek, sífelvonók, eleganciát hirdető hotelek és alpesi folyók váltották egymást. Minden szabad időnk az üvegbúrák kilátó kocsikban töltöttük, gyönyörködve a pazar tájban, míg a hatalmas hegység hágóin keresztülágva megérkeztünk British Columbiába, a Csendes Óceán partvidékére mi, a Duna-Tisza emberei.

Utazásunk alatt kezdtünk megbékélni a helyzetünkkel, Kanadával, és azzal a ténnyel, hogy mi itt csupán hajléktalan, és állástalan menekültek vagyunk, nyelvtudás és anyagi értékek nélkül.

Tudtuk, hogy a legfontosabb teendőnk a nyelvtanulás. Valahonnan szereztünk egy Magyar-Angol szótárt, és ketten Karcsival elhatároztuk, hogy száz angol szót megtanulunk naponta a vonaton. Sikerült is, úgyhogy mikor Chilliwackban, egy Vancouver előtti kisvárosban levettek minket a vonatról, és átszállítottak az autóbuszokra, már 500 újonnan tanult szó volt szókincsünkben.

Első kanadai otthonunk egy tömegszállítás volt Abbotsfordban, az abbotsfordi katonalaktanya, egy órányi autótávolságra Vancouvertől, ahol eltöltöttünk egy pár hetet.

A kanadai államtól kaptunk fejenként 5 dollár

költőpénzt, már nem emlékszem egy hónapra, vagy egy hétre, amiből szükséges piperecikket vásárolhattunk magunknak. Kosztunkat a laktanya konyhája fedezte. A dohányos emberek eldobott csikkeket szedegettek a laktanya udvarán, majd az így összegyűjtött dohányt sokszor öreg ujságpapírba csavargatva, cigarettákat készítettek maguknak. Gondolom, hogy csak az őserős magyar szervezetüknek köszönhették, hogy nem haltak bele.

Eljött a nap, amikor ismét autóbuszok jöttek értünk, és sokunkat elvittek Vancouverbe, valamilyen állást ígérve nekünk. Mi is köztük voltunk, Karcsi és én.

Nagyfokú kíváncsisággal érkeztünk meg, mert addigra már igen sok szépet és jót hallottunk erről a tengerparti városról, s az állásígéret sok örömmel, tervekkel töltött el minket. Tele energiával és bizakodással érkeztünk meg a helybeli Immigrációs irodához, ahol nagy csalódás várt ránk. Munka nem volt egyáltalán részünkre, az egész egy nagy tévedés volt, buszozás és minden, amit ígértek nekünk.

Nem küldtek vissza Abbotsfordba, hanem, - más szállás híján, - elhelyeztek mindannyiunkat az Iroda börtönének celláiba, mivel ott voltak üres ágyak, ahol megalhattunk. Elkülönítettek egymástól, s mivel ugye, azt így szokás, gyorsan ránk zárták a cellák ajtaját. Ha börtön, akkor legyen bezárva, igaz?

Igen unalmas időket éltünk a felsőtet cellákban, ahol napokig fetrengtünk a keskeny ágyakon, mert nem volt mi mást csinálni, mint unatkozni és bánkódni. Igaz, hogy bármikor, ha ki akartunk menni a városba, csak szóltunk a börtönőröknek, és kiengedtek, de mikor visszatértünk, ismét bezártak. Fájó szívemnek egyetlen vigasza az ifjú férjem volt, aki mindig erősített, biztatott, reményre buzdított. Ha csüggedtem, szeretetteljes karral átölelt, és, - mi már otthon is szokása volt, - eldudorászott egy megzenésített, kedves Petőfi verset, ami örök szeretetének üzenete volt.

Egy rövid idő elteltével, -pár nap, de lehet, hogy egy-két hét is volt, - az Immigrációs Iroda tudatta Karcsival és velem, hogy kihelyeztek mindkettőnk egy vancouveri csalárhoz. A megegyezés az volt, hogy eltartásunkért addig, amíg állást nem találunk magunknak, fizetnek a befogadó családnak 40 dollárt havonta. Vendéglátónk szintén egy ide telepedett, kétgyermekes skót asszony volt, férje favágó, Észak-British Columbiában dolgozott fatelepen, úgyhogy vele soha nem találkoztunk.

Míg ott laktunk, kötelességünk volt a lakás takarítása, gyerekgondozás, mosás, vasalás, fűvágás, gyomlálás, és így tovább..., fizetés nélkül, ellátásért. Főznünk nem nagyon kellett, mert étünk hetente hat napon át Campbell kannás paradicsomleves meg egy kis fehér vattakenyér volt. Becsületükre váljon, ők is - a skót asszony meg a lányai - csak azt ették, és elég volt nekik. Vasárnaponként viszont volt pot roast, - minden vasárnap ugyanaz.

Kezdtünk beleszokni a kanadai életbe, itt-ott kaptunk alkalmi munkát. Karcsi elment napszámosnak egy építkezéshez. Borzalmasan féltettem, mikor hallottam, hogy

egy épülő felhőkarcoló huszadik emeletén talicskázta a maltert, de nem volt más megoldás, a nyelvet nem tudtuk, kanadai képzettségünk nem volt, és el kellett valahogy kezdeni az életünket. Muszály volt dolgozni, végezni akármilyen munkát, ami akadt számunkra. Én autóbuszokat tisztítottam, és étteremben mosogattam.

Lassanként anyagilag függetlenek lettünk, és eljutottunk arra a pontra, hogy egy szobát tudtunk magunknak bérelni. Napjaink fénypontja az volt, amikor leültünk az asztalunkhoz levelet írni haza.

Nem írtuk meg soha, hogy nyomorogtunk, inkább arról írtunk, hogy milyen szép az életünk Kanadában, és hogy nagyon boldogok vagyunk itt. Sokszor, mikor levélírás közben hallottam a tetőkopogatót, csendes, de szinte állandó őszi esőt, óh, de nagyon hiányzott a kék ég s a napfény szelidsárga játéka a budai tölgyeken, októberi séták idején. Mikor kinéztem az ablakon, a Vancouvert környező hegyek nem keltettek csodálatot bennem többé.

Haza vágytam. A múlt megszépült, és felbukkanó emlékeim széről, jókról meséltek nekem. Vadvirágos rétekről, magyar falukról, napsütött kalászmezőkről és déli harangszórol. Magyar irodalomról és a nagykörúti Nemzeti Színház előadásairól, s lelkem a gépfegyverek ropogását nem hallotta többé.

1958. június 16. Magyarországon kivégezték Nagy Imrét, Malétert, és velük együtt több forradalmárt. Drága Istenem, miért engedted ezt, miért nem segítettél meg minket magyarokat, miért, miért, miért?

Hamarosan kaptunk egy otthonról kicsempészett levelet: "...Nagyapát éjszaka közepén vitték el. Ponyvával fedett teherautóval jöttek érte. Senki sem tudja, hová vitték, miért, talán mondott valamit a rendszer ellen, és valaki besúgta..."

A rémálmaim visszatértek. Sikítva ébredtem. Ha zajt hallottam, öszereztem: "Jönnek a tankok..." S rájöttem, nagyon szerencsés vagyok, hogy Kanadában mosogathatok.

Nem volt könnyű beilleszkedni az itteni életformába, idegen szokásokba. Nem volt könnyű megtanulni az angol nyelvet úgy, hogy helyt tudjunk állni munkahelyeinken, hogy ne kelljen tovább alárendelt munkákat végezni, hanem hogy tudjuk érvényesíteni otthon, majd itt tanult képességeinket. Gyermekünk itt született, s akkor mi is kanadai állampolgárokká lettünk.

Úgy érzem, hogy mi, az 1956-os magyar forradalom menekültjei, hasznos tagjává lettünk a kanadai társadalomnak.

Megszerettük az új hazánkat, ezt a földet, mely befogadott bennünket, mikor nem volt hová tartoznunk, hová mennünk. Nem kérdezték, van-e pénzünk, tudunk-e jegyeket venni arra az Óceánjáró hajóra, hogy el hozzon bennünket egy jobb, biztonságosabb, új világba. Mikor megérkeztünk, vacsorával vártak, s bár a vacsora nem volt több, mint íztelen vattakenyér, de törődtek azzal, hogy ne maradjunk éhesen. S bár pihenőhelyünk egy cella keskeny ágya volt, de, mivel

máshol nem volt, találtak helyet, hogy nyugovóra tehessek elfáradt, ijedt testünket. S akkor is, azóta is, mellettem állt a férjem, Karcsi, ki fáradhatatlanul buzdított és erősített. Ha csüggedtem, a fülemből sügta azt a régi kis dalt, Petőfi dallamokba foglalt versét, s akkor mindig tudtam, hogy nem vagyok egyedül soha, hogy vele és mellette mindig, de mindig otthon vagyok, bármerre járjunk.

Mint a hernyó és a pillangó, kétéltűvé lettünk. Két hazát ismertünk, két hazát szerettünk egész életünkön át. Ifjúságunk haza húzott Magyarországra, de gyermekeink, unokáink itt tartottak Kanadában.

Magyar hazánk.

A föld, ahol születünk, ahol megismertük az életet, ahol bölcsőnk ringott. Hová mindig visszavágyunk. S egy másik föld, pár maroknyi föld csak, egy kis kies, dimbesdombos temetőben, nem messze Torontótól, a boltoni kisváros északi magaslátán, hol minden sírnyitáskor egyre inkább kanadai lettem, mert ott, azokban a sírokban, egy terebélyes, soklombú tölgyfa árnyékában nyugszanak szüleim. Nemrég melléjük temettük Karcsit is.

Magyarország s az ottani fiatalságom oly messzinek, távolinak tűnik, mint egy régi álom. Amikor kimegyek a temetőbe, szinte húz a föld. A fekete márvány táblára már rá van vésvé az én nevem is, csak a halálom dátuma hiányzik róla. Megnyugodva érzem, hogy ide tartozom, ebbe az országba, mert ide akarok tartozni, gyermekeim, és családjaik körébe, s majdan a jövőben itt leszek egygye szerettem hamvaival. Addig is, emlékezem:

"Fa leszek, ha fának vagy virága,
Ha harmat vagy, én virág leszek,
Harmat leszek, ha te napsugár vagy,
Csakhogy lényünk egyesüljenek."

Ormai Gabriella
Az Értől az Óceánig

A könyv egy Erdélyben született fiatalasszonyról szól, aki mint önkéntes ápolónő végigéli a II. világháború viszontagságait.

Postaköltséggel CA\$15.00
Postaköltség nélkül CA\$12.00

5 Concorde Pl. Suite #3301, Toronto, ON
M3C 3M8 Canada

KATI REKAI

THE HEMINGSSES OF MONTICELLO AN AMERICAN FAMILY, BY ANNETTE GORDON-REED. PUBLISHED BY W.W.NORTON

Despite the recent election of the first African-American President in its history, the United States has not rid itself of the remnants of the shameful racism it has harbored since the days of slavery. In order to better understand the background of both white and black racists, it is important to turn to the history of both slaves and slave owners.

This is one of the reasons that Annette Gordon-Reed's National Book Award-winning study of the Hemingses and their relationship to Thomas Jefferson, the author of the Declaration of Independence and third President of the United States, is such a relevant and significant work. Another reason is that it is flawlessly researched and magnificently written.

A professor of law at New York University and a professor of history at Rutgers University, Gordon-Reed is familiar with her subject, having authored "Thomas Jefferson and Sally Hemings: An American Controversy, proving once and for all that Jefferson had indeed fathered Sally Hemings's children. She traces the Hemings family tree back to the mid-1700s when Captain Hemings who commanded a trading ship, fathered the child of an unnamed African woman slave. The child, Elizabeth Hemings, who was born in 1735, was the matriarch of the Hemings clan. Elizabeth was bought by John Wayles, an English immigrant who had accumulated great wealth in the colony of Virginia. Elizabeth in turn had twelve children, six by her white master, John Wayles. Then the entire Hemings family became the property of Thomas Jefferson as a result of his marriage to Martha Wayles. One of these children, Sarah Hemmings known as Sally, formed a thirty-eight year relationship with Jefferson, beginning when she was fourteen years old, and bore seven of his children. It is the life the Hemings family led on Jefferson's Monticello estate in Charlottesville, Virginia, that Gordon-Reed captures so vividly and the many variations of the slave-master scenarios that were played out before Emancipation. While some masters treated their slaves as mere chattels, others left their partners and illegitimate children a home and property as well as, most importantly, their freedom. Jefferson not only promised Sally freedom for each of their children in common but often referred to his slaves at Monticello as "my family". It is the extraordinary interaction of a slave family and their white owners that makes this work so compelling. It is a brilliant saga of the humanity of both the slave family and the slave owners. It addresses "race, tragedy and sometimes hope - America's story". In order to appreciate the vagaries of contemporary American society and its remaining pockets of racism, "The

Hemingses of Monticello" is absolutely required reading; a unique, informative and deeply moving experience.

AN IMPERFECT OFFERING: HUMANITARIAN ACTION IN THE TWENTIETH CENTURY BY JAMES ORBINSKI, M.D., PAST PRESIDENT OF MEDECINS SANS FRONTIERES PUBLISHED BY DOUBLEDAY CANADA

To merely say that Dr. James Orbinski is a humanitarian is a gross understatement; he is closer in achievements to an earthly saint.

His autobiographical account of the years he spent "in the field" first as a researcher and then as a humanitarian doctor with Doctors Without Borders are simply mind boggling. While his first stay in Rwanda was several years before the country's horrific genocide of 1994, he returned that year and was witness to the slaughter while he tried to save as many lives as he possibly could. Just reading these passages is terrifying much less actually surviving them. Orbinski's medical and administrative skills were also at the forefront during hostilities in Afghanistan, Somalia, Zaire, Kosovo, North Korea and the Sudan. He has literally dedicated his life and expertise to the world's hot zones for decades. His abilities eventually led to his appointment as international president of Doctors Without Borders, a position he held when the organization was awarded the 1999 Nobel Peace Prize. In his acceptance speech delivered that December in Oslo, Dr. Orbinski said on his and the Doctors Without Borders' behalf: "The humanitarian act is the most apolitical of all acts, but if its actions and its morality are taken seriously, it has the most profound of political implications". It is this mantra that allowed Dr. Orbinski to succeed in changing seemingly impossible political situations through extraordinary humanitarian acts. His astute negotiations with governments and institutions like the United Nations and the International Committee of the Red Cross were also key to his amazing achievements. To read about how he withstood the physical and, in particular, the mental stress of his life-threatening assignments is not easy. His unflinching commitment, optimism and true belief in the dignity of those he was helping were his great strengths. Dr. Orbinski also believed in and fought vigorously for the right of developing nations to the generic versions of drugs they needed, particularly to control HIV/AIDS, but that they could not afford to buy in their patented forms. Since he stepped down from the international presidency of Doctors Without Borders in 2004, Dr. Orbinski has been a Research Scientist and Associate Professor of Family and Community Medicine and Political Science at St. Michael's Hospital and the Munk Cen-

tre for International Studies, both at the University of Toronto. He is a founder of the Drugs for Neglected Diseases initiative, a not-for-profit pharmaceutical research and development entity focused on the diseases of the South and he lectures internationally on humanitarianism and global health. He recently co-founded Dignitas International, an organization focused on community-based treatment, care and prevention of HIV in the developing world in general and in Malawi in particular.

Having witnessed the very worst of human disasters, Dr. Orbinski's call to others to meet their responsibilities to their fellow world citizens is loud and clear. His epilogue contains a list of opportunities for contribution in several fields.. Few books are as inspirational as this one. It clearly shows how one dedicated individual can, has and continues to make a huge difference in the world.

CONVERSATIONS WITH FRANK GEHRY

BY BARBARA ISENBERG

PUBLISHED BY RANDOM HOUSE OF CANADA

Architecture critic Paul Goldberger calls him "the most famous architect in the world"; fellow architect, Philip Johnson, "the finest architect of the 20th century". Such accolades have not gone to Frank Gehry's head. Now in his late 70s, he carries on his remarkable projects, world-wide; a Guggenheim Museum in Abu Dhabi among the largest of his commissions.

Despite having been a practising architect for years, it was his awesome designs of the Guggenheim Bilbao in Spain and the Walt Disney Concert Hall in Los Angeles that secured his global renown.

Gehry was born at the Toronto General Hospital and spent the first seventeen years of his life with his family in Toronto except for a few difficult years in Timmins, Ontario. His first introduction to a museum was during a tour of the Art Gallery of Ontario with his grandmother. Little did either one imagine that more than 50 years later Gehry would be remodeling that same Gallery, his first commission in his "home" town.

He moved with his parents to Los Angeles in his late teens, worked at dozens of odd jobs to help his family make ends meet while attending night school at night. A series of fortunate circumstances eventually steered him in the direction of architecture and the rest is history.

Arts writer and journalist Barbara Isenberg's book captures the very essence of Gehry and is a fascinating introduction not only to his background, development and achievements but to the process he undergoes in implementing his architectural and design goals. Having interviewed him over a 20-year period, Isenberg's conversations with Gehry are intimate, relaxed and revealing; they capture Gehry, the man

behind Gehry the "starchitect". They discuss the influences that define Gehry's works; his admiration for the architecture of Frank Lloyd Wright and Le Corbusier as well as art from Michaelangelo and Rembrandt to Rauschenberg and Ellsworth Kelly. He explains the complex journey that begins with his initial design squiggles on yellow notepads to his built masterpieces.

The breadth of Gehry's work has no limits nor has his passion for their creation. Apart from buildings he designs an eclectic array of objects: a bottle for Wyborowa vodka; a jewelry line for Tiffany's that includes a \$1 million diamond brooch in the shape of the Guggenheim Bilbao; furniture, and even an exquisite dog house for a charity auction.

Wonderful photographs of all his magnificent creations and illustrations of his sketches and models accompany the text of these many conversations giving the reader the rare privilege of getting to know the man behind the most exciting designs of our era. It enables everyone to appreciate the life, personality, intellect and works of this creative genius.

IN SPITE OF MYSELF: A MEMOIR

BY CHRISTOPHER PLUMMER

PUBLISHED BY KNOPF CANADA

The many contradictions in actor Christopher Plummer's life are what make his memoir so compelling. Unlike most performers, he was born into and raised in a privileged family setting in Montreal, Quebec; his great-grandfather, Sir John Abbott, was Canada's third Prime Minister and owned railroads. Plummer began acting on stage in his late teens and never looked back.

He became equally comfortable in all media and a combination of luck and determination established his career in his native country as well as on New York's Broadway and in London's West End.

In the New York of the nineteen fifties he performed among illustrious, well-established actors and playwrights as well as those who, like he, were also just beginning their careers and would become legends of the theatre: Eva Le Gallienne, Katherine Cornell, Judith Anderson, Arthur Miller, Tennessee Williams, Paddy Chayefsky. Plummer's exquisite voice, his animal magnetism and his intellectual savvy guaranteed his success. He excelled in both the classics and the contemporary.

Among his greatest triumphs were the many Shakespearean roles he played at the Stratford Festival in Canada, from the Henrys and Richards to Hamlet and Macbeth. It was also at the Canadian Stratford Festival that he created his phenomenal roles of Cyrano, John Barrymore and the incredible King Lear. These productions were directed by eminent directors such as Tyrone Guthrie, Michael Langham, Peter Coe, Gene Saks and Dr. Jonathan Miller.

TÁMOGASSA A MAGYAR MŰVÉSZETET!

A Szervátiusz Alapítványt Szervátiusz Tibor szobrászművész alapította édesapja, Szervátiusz Jenő születésének 100.

évfordulójára.

Együttal létrehozta a Szervátiusz Jenő díjat, azzal a céllal, hogy ráirányítsa a figyelmet a Kárpát-medencében születő magyar művészetre.

A díjat a kuratórium évente adja át olyan képzőművészeknek, akik a nemzeti kultúra gyökereit felmutató, magas színvonalú művészetet hoznak létre.

A formakultúra ugyanis - a nyelv mellett - a legfontosabb identitás -megtartó erő egy nemzet életében: megmaradásuk záloga.

Két éve, felváltva művészettörténész, illetve újságíró is kap alternatív Szervátiusz Jenő díjat.

Számlaszám: HU02 10300002-20609254-00003285

Szervátiusz Tiborné kuratóriumi elnök
Tel.: 06/20-338-9278
e-mail: alapitvany@szervatiusz.hu

FÜGGETLEN MAGYAR RÁDIÓ

FŐSZERKESZTŐ:
BEDE FAZEKAS ZSOLT

MINDEN SZOMBATON D.U. 5-TŐL 7-IG
AZ AM 530-AS KÖZÉPHULLÁMON

**HIRDESSZEN LAPUNKBAN!
A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA AZ
ÉVI ELŐFIZETÉST IS.
MŰVELTSÉGE GAZDAGODIK,
FELFRISZÜL, HA A MAGYAR
DIASZPÓRA EGYETLEN KÉTNYELVŰ
KULTURÁLIS LAPJÁT OLVASSA**

KALEJDOSCOPE PUBLISHING

AZ ÖN ÉLETE IS TÖRTÉNELEM!

MESÉLJE EL UNOKÁINAK IS!

**KÖNYVÉT MI KIADJUK MAGYARUL, ANGOLUL
VAGY KÉT NYELVEN**

KÉZIRATÁNAK FORDÍTÁSÁT VÁLLALJUK

E-mail: rosacae@hotmail.com

www.kalejdoskop.com

Tel.: 416 491 4631

(continued from page 38)

Parallel to his stage career, Plummer appeared in countless television productions and films. Baron Von Trapp, in *The Sound of Music*, although not his finest creation, catapulted him to a permanent niche in the film industry. He has appeared in films with superstars from Natalie Wood and Peter Sellers to Russell Crowe and Al Pacino.

Most celebrity memoirs are "tell-alls" filled with salacious gossip, innuendo and name-dropping about the writers' colleagues, "friends" and acquaintances. Not so here. Plummer certainly does not hold back about his own, personal shortcomings; his battle with alcohol, his womanizing, his failed marriages, his less than perfect relationship with his only child, the actress Amanda Plummer, among others. Yet nowhere does he assign blame to anyone but himself for these lapses. He does not hesitate to describe the foibles of his colleagues but he always does so within the context of his relationship to them.

A rarity in this work is the quality of the writing. Plummer's creative skills are seemingly limitless. This fact was acknowledged in no lesser publication than the *New York Times*; a rave review of this memoir ran on a recent cover page of its Books section.

Few, if any, actors, much less Canadian actors, have experienced Plummer's awesome life and career; the award-winning toast of Broadway, the West End, the Stratford Festival as well as star of film and television, all for more than 50 years. During his illustrious career, he has managed to remain loyal to his Canadian origins, working almost as much in this country as in the United States, Britain and around the world.

It is a pleasure to read about a life as fascinating as that of Christopher Plummer who continues, at age 80, to be as artistically productive as ever. It is rare to find a life and memoir as engrossing and entertaining as his.

the coffee mill

MAGYAR ÉS EURÓPAI ÉTELEK
A LEGFINOMABB BÉCSI SZELET,
GULYÁSLEVES

BORJÚPAPRIKÁS GALUSKÁVAL
NAGY SALÁTA- ÉS SZENDVICSVÁLASZTÉK
LIKŐRENGEDÉLYVEL RENDELKEZÜNK
46. ÉVE ÁLLUNK VENDÉGEINK
RENDELKEZÉSÉRE!

MINDEN NAP NYITVA

D. E. 10-TŐL ESTE 11-IG

PÉNTEKEN ÉS SZOMBATON ESTE 12-IG

99 YORKVILLE AVE., TORONTO, ONTARIO
416-920-2108

ÉLŐZENE PÉNTEK, SZOMBAT
ÉS VASÁRNAP ESTE

AMERIKAI MAGYAR ÚJSÁGOT!
P. O. Box 7416 Baltimor,
MD 21227-0416, USA

A TORONTÓI MAGYAR KULTÚRKÖZPONT
VÁRJA A MAGYAR HONFITÁRSAKAT!
HOZZA EL BARÁTAIT IS!

THERE IS ALWAYS SOMETHING
HAPPENING AT THE HUNGARIAN
COMMUNITY CENTRE
COME IN!

840 St. Clair Ave. West, Toronto
Tel.: 416 654 4926
www.hccc.org

"A PÉNZ NEM MINDEN, DE JÓ HA VAN"

Tapasztalatom szerint, a gazdaságilag
független emberek kevesebbet aggódnak
a piac és az élet ingadozásai miatt.
Átfogó pénzügyi tanácsadással segítünk
Önnek lelki nyugalma és vagyoni
biztonsága megvalósításában.

Gábor László Vaski, CFP, B.Mus.

Senior Financial Consultant

390 Brant Street Suite 600,
Burlington, ON L7R 4J4

SOLUTIONS BUILT AROUND YOU™

Investors Group Financial Services Inc.

Tel: 905-333-3335, or 1-888-467-8844 (toll free)

Fax: 905-333-3559

e-mail: gabor.vaski@investorsgroup.com

www.investorsgroup.com

- ▶ BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS
- ▶ NYUGDÍJBEFEKTETÉS
- ▶ ADÓTANÁCSADÁS
- ▶ JELZÁLOGKÖLCSÖN
- ▶ BIZTOSÍTÁS*
- ▶ KÉSZPÉNZ KEZELÉS
- ▶ HAGYATÉK,
- ▶ VÉGRENDELET TANÁCSOK
- ▶ BRÓKER SZOLGÁLTATÁSOK

TM Trademarks owned by Investors Group Inc. and licensed to affiliated corporations
* Insurance products and services distributed through I.G. Insurance Services Inc.
Insurance License sponsored by The Great-West Assurance Company
** Brokerage services offered through Investors Group Securities Inc.

ÚJ MAGYAR ÉTTEREM! LÉPJEN BE!

1992 YONGE STREET, TORONTO, ON M4S 1Z7

TEL: 416-440-1220

The Book Shoppe®

GREAT BOOKS ♦ LOW PRICES

5833 Yonge Street

North York, Ontario, M2M 3T9

thebookshoppe.webs.com

416-222-1955

IDA LEO'S UNIQUE BOOKMARKS
DIFFERENT DESIGN, LAMINATED, ADMIRER BY MANY!
CHRISTMAS DESIGN AVAILABLE
4 FOR \$10.00 OR 1 FOR \$3.00
SEND CHECK OR MONEY ORDER TO IDA LEO
401-1950 DURNIN ROAD, KELOWNA, BC.
V1X 7W6; TEL.: 250 762 3460

CORVINA

Printing & Design Inc.

Amiben bizalommal számíthat ránk:

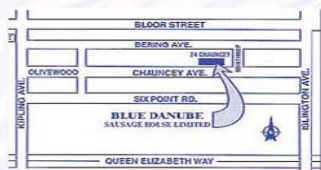
- Asztali- és falinaptárak, szórólapok;
- Meghívók esküvőkre, keresztelőkre stb;
- Kis példányszámú könyvek nyomtatása;
- Számla- és csekkfüzetek, bélyegzők;
- Egyedi névjegykártyák, pólók;
- Levélpapír, boríték;

1270 Finch Ave. West Unit 18.
North York, Ontario M3J 3J7
Tel: 416-658-3434, Fax: 416-658-6613
www.corvina.ca, info@corvina.ca

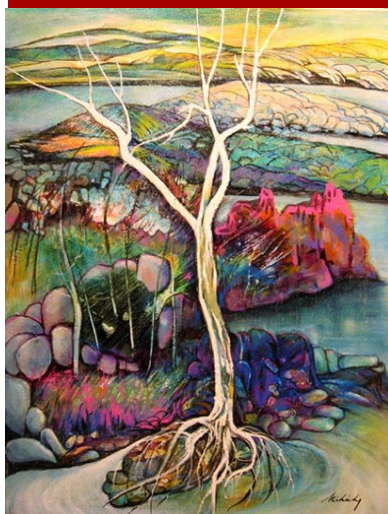
BLUE DANUBE SAUSAGE HOUSE LIMITED

Igazi magyaros jóízű friss hentesárak
Finom házi sütemények
Magyar árak bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család

24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesusagehouse.com

Magda Mihály Artist

22 Martin Crescent,
Toronto, ON, M4S 2V4
Tel.: 416-484-8773
Fax: 416-484-8748

E-mail:

Magda@Mihaly.com
www.MagdaMihaly.com

FIAS ATTILA TRIÓ KARÁCSONYI KONCERTJE A TORONTÓI MAGYAR HÁZBAN 2009. DEC. 12-ÉN ESTE

FIGYELJE TOVÁBBI HIRDETÉSÜNKET A
HANGVERSENYRŐL
ÉRDEKLŐDÉS: 416 491 4631

Farview Mall

tel: 416.491.1115

fax: 416.491.1146

1800 Sheppard Ave. E.
Toronto ON M2J 5A7

Square One Mall

tel: 905.896.4030

fax: 905.895.4031

100 City Centre Dr.
Mississauga ON L5B 2C9

Hillcrest Mall

tel: 905.883.1144

fax: 905.883.1148

9350 Yonge St.
Richmond Hill ON L4C 5G2

Magyar szívvel, kanadai fogorvosi tudással...

DR. DENCS KATALIN FOGORVOS
DENTAL SURGEON, TORONTO

TEL: 416-222-7979

- ➔ Fehér porcelán koronák, hidak, fogfehérítés
- ➔ Fogszabályozás felnőtteknek, gyerekeknek
- ➔ Tömések, gyökérkezelések, szájszészet
- ➔ Kanadai megelőző rendszeres fogtisztítások
- ➔ Visszatérő fejfájások, nyaki fájdalmak és alvási zavarok kezelése, amelyek fogászati eredetűek

- 280. Sheppard Ave. East #213
- Yonge St. és a Bayview Ave. között félúton
- Ingyenes felszíni és földalatti parkolóhelyek

